

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Гриценко А. П.

**КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ ДАТ І ПОДІЙ
ІСТОРІЇ ГЛУХІВЩИНИ:
2023 рік**

Довідкове видання

Глухів,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
2023

УДК 94(477.52 – 21) (059.3.) «2023»

К 17

Рекомендовано до друку вченою радою Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол № 5 від 28 грудня 2023 р.)

Рецензенти:

Дегтярьов Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Сумського державного університету;

Курок Олександр Іванович, доктор історичних наук, професор, ректор Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Календар знаменних дат і подій історії Глухівщини: 2023 рік. Довідковий видання (електронне видання) / Автор-упорядник: Андрій Гриценко. - Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2023. 78 с.: фото.

У даному довідковому виданні представлено систематизовану інформацію про знаменні дати і події з історії Глухівщини, ювілеї яких припали на 2023 рік. Також розміщено матеріали, які допоможуть здобувачам освіти та викладачам й педагогам освоїти інформацію про минуле історичного регіону північного сходу України.

Довідник розрахований на викладачів і студентів закладів фахової передвищої та вищої педагогічної освіти, учителів, учнів закладів загальної та позашкільної освіти, що вивчають історію рідного краю.

Вступне слово

Вашій увазі представлено систематизована інформація про знаменні дати і події з історії Глухівщини, ювілеї яких припали саме на 2023 рік. Географічно до поняття Глухівщина взято, перш за все, ареал історичного міста Глухів та території Глухівського району в межах 2020 року (до входження, внаслідок адміністративно-територіальної реформи в Україні, його населених пунктів до укрупненого Шосткинського району Сумської області). Також події, що відбулися до ХІХ століття включно локалізовані за територіальним принципом населених пунктів Глухівського повіту тодішньої Чернігівської губернії.

Окрім суто знаменних подій до цього довідкового видання увійшли ювілейні дати видатних історичних персоналій: уродженців та жителів Глухова й суто всієї Глухівщини.

Структура довідника повторює принципи побудови подібних видань всеукраїнського та обласного рівнів, зокрема «Календаря знаменних і пам'ятних дат Сумщини» та інших подібних.

Довідкове видання починається суто з хронографа, де за місяцями подається інформація щодо знаменних та пам'ятних дат року, ювілеїв славетних діячів. Далі за ним подані статті-дослідження про найбільш знаних земляків та деяких важливих ювілейних подій 2023 року.

Запропоований вашій увазі довідник неодноразова апробувався на сторінках періодичної преси, зокрема, в газеті «Данкор. Глухів», в 2002-2008 роках та сторінках новинного сайту «Глухів. Сіті» в 2023 році, а також, широко використовується автором-упорядником в освітньому процесі здобувачів вищої освіти спеціальностей 014. Середня освіта (Історія) та 032 Історія та археологія Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Довідкове видання стане в нагоді, перш за все, педагогічним та науково-педагогічним працівникам, здобувачам позашкільної, загальної середньої, передвищої та вищої освіти, які вивчають історію та цікавляться минулим рідного краю, а також науковцям, бібліотечним працівникам, краєзнавцям, журналістам, архівістам, мистецтвознавцям та публіцистам, а також музейникам та широкому колу читачів.

***З повагою, автор-упорядник, Андрій Гриценко,
доктор педагогічних наук, завідувач кафедри історії,
правознавства та методики навчання Глухівського національного
педагогічного університету імені Олександра Довженка,
член Національної спілки краєзнавців України.***

Січень

1 січня

Новорічне свято

75 років від дня народження (1 січня 1948 року) **Ореста Михайловича ОВСІНЬКОГО** - Глухівського міського голови.

60 років від дня народження (1 січня 1963 року, в Кролевці) **Сергія Леонідовича ОРЛЕНКА** – керівника Державного агентства екологічних інвестицій України, сина Леоніда Сергійовича Орленка (1924-2004).

35 років від дня смерті (1 січня 1988 року) уродженця с. Суходіл **Сергія Григоровича ШАПОВАЛЕНКА** (1903-1988) - радянського педагога, хіміка-методиста, доктора педагогічних наук, професора.

3 січня

50 років з часу відкриття 3 січня 1973 року **брикетного заводу «Обеста» Глухівського торфопідприємства**, що випускав 15 тис. т. палива (брикету) на рік.

45 років від дня народження 3 січня 1978 року **Олександра Володимировича ПОПОВЧЕНКА** (1978 - 2022) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова, нині Шосткинського району.

6 січня

65 років від дня народження 6 січня 1958 року **Ольги Миколаївни ЗАЙЦЕВОЇ** (1958 –2021) - завідувачки кафедри педагогіки та менеджменту освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, доцента, кандидата педагогічних наук.

15 років від дня смерті 6 січня 2008 року в Харкові **Леоніда Семеновича ТАРАБАРИНОВА** (1928-2008) – українського артиста, Народного артиста СРСР (1972).

15 січня

220 років від дня смерті 3 (15) січня 1803 року **Кирила Григоровича РОЗУМОВСЬКОГО** (1728-1803) – останнього гетьмана Лівобережної України в 1750-1764 роках.

21 січня

115 років від дня смерті 21 січня 1908 року **Миколи Миколайовича НЕПЛЮЄВА** (1851-1908) - глухівського дворянина, відомого філософа і богослова, педагога, засновника православного Хрестовоздвиженського трудового братства.

24 січня

30 років від дня народження 24 січня 1993 року в с. Білокопитове Глухівського, нині - Шосткинського району **Юрія Олександровича АВРАМЕНКА** (1993-2022) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, що загинув 7 серпня 2022 році в м. [Бахмут](#) Донецької області.

25 січня

35 років від дня смерті 25 січня 1988 року уродженця с. Баничі **Миколи Михайловича ПОЧИВАЛІНА** (1921-1988) - російського радянського поета, прозаїка, автора нарисів.

30 січня

45 років від дня народження 30 січня 1978 року в Глухові **Олександра Миколайовича ВАСИЛЬЧЕНКА** (1978-2022) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, який загинув 6 листопада 2022 року поблизу м. [Бахмут](#) Донецької області.

Лютий

1 лютого

120 років від дня смерті (19 січня (1 лютого) 1903 року) почесного громадянина міст Глухова і Києва, мецената і таємного радника **Ніколи Артемійовича ТЕРЕЩЕНКА** (1819-1903), котрий доклав багато зусиль і коштів у забудову центральної частини міста Глухова.

8 лютого

110 років від дня народження 8 лютого 1813 року **Федора Даниловича ОВЧАРЕНКА** (1913-1996) - вченого в галузі колоїдної хімії, доктора хімічних наук, академіка, дійсного члена НАН України та Нью-Йоркської академії наук, випускника Глухівського педагогічного інституту (1934).

21 лютого

150 років від дня народження (9 (21) лютого 1873 року) у Глухові **Миколи Вікентійовича СИБІЛОВА (СІБІЛОВА; 1873-1943)** - українського вченого, музейника, археолога та дослідника археологічних пам'яток Слобожанщини, Донеччини, Донщини та ін. Засновник та перший директор Ізюмського краєзнавчого музею (1920—1941)

23 лютого

80 років від дня смерті 23 лютого 1943 року уродженця Глухова **Петра РОЩИНСЬКОГО (1890-1943)** - лікаря і громадського діяча на Волині.

25 лютого

90 років від дня народження (25 лютого 1933 року) **Олександра Пилиповича РЕВИ** – голови Глухівської міської організації ветеранів війни та Збройних Сил, викладача коледжу СНАУ, засновника музею Сидора Ковпака в Глухівському технікумі.

28 лютого

55 років від дня народження (28 лютого 1968 року) **Тетяни Іванівни САВЕНКО** - депутата Сумської обласної ради, заступника голови Глухівської РДА в 2005-2010 роках.

Березень

1 березня

65 років від дня народження (1 березня 1958 року) **Василя Федоровича КАЦАЛАПА** – багаторічного директора Глухівського державного лісгоспу (нині – заступник директора Шосткинського лісгоспу, керівник Глухівського структурного підрозділі Шосткинського держлісгоспу)

3 березня

200 років від дня народження (19 лютого (3 березня) 1823 р.) основоположника наукової педагогіки **Костянтина Дмитровича УШИНСЬКОГО (1823-1871)**, який жив на хуторі Богданка, біля містечка Шостка Глухівського повіту.

Березень

105 років від дня виступу 175-го Батуринського полку проти радянської влади і переходу полку на бік Центральної ради (березень 1918 р.).

5 березня

135 років від дня смерті 21 лютого (5 березня) 1888 році у Глухові **Лазара Давидовича ЦВЕЙФЕЛЯ** (Цвейфель Елі'езер Цві ха-Кохен) - єврейського письменника і публіциста, який писав переважно **гебрійською мовою**, а також на мові **їдиш**.

7 – 10 березня

105 років від часу єврейського погрому в Глухові здійсненого більшовиками 22-23 (7 -10 березня) лютого 1918 (5678) року (вбито до 500 євреїв). На їх честь 23 червня 2019 року відкрито пам'ятник.

21 березня

100 років від дня народження 21 березня 1923 року **Олексія Петровича РОМАНОВА** – завідувача кафедри педагогіки та психології Глухівського державного педагогічного інституту в 1968-1982 роках, доктора педагогічних наук, професора. Помер 1992 року та похований в м. Глухів.

23 березня

60 років від дня народження 23 березня 1963 року **Олексія Володимировича БОГДАНОВИЧА** – українського актора, народного артиста України, лауреата Державної премії ім. Т. Г. Шевченка (1996), актора Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка (м. Київ), уродженця с. Береза Глухівського, нині Шосткинського району.

31 березня

30 років від дня народження 31 березня 1993 року в с. Кучерівка Глухівського (нині Есманської селищної громади Шосткинського району) **Олексія Михайловича ГРЕЧАНИКА** (1993-2022) - командира відділення 34-го державного пожежно-рятувального поста Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Сумській області, який загинув уранці 24 лютого 2022 року по дорозі на роботу; **кавалер ордена «За мужність» III ступеня**.

Квітень

7 квітня

45 років від дня народження 7 квітня 1978 року **Олександра Володимировича МАКСИМОВИЧА** (1978–2022) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова, нині Шосткинського району.

8 квітня

40 років від дня народження 8 квітня 1983 року **Сергія Миколайовича АБРЮТІНА** (1983–2014) – українського військовослужбовця, учасника АТО, почесного громадянина м. Суми, уродженця с. Ходине Глухівського, нині Шосткинського району.

14 квітня

135 років від дня народження (2 14) квітня 1888 року в с. Нарбутівка (нині Березівської сільської ради Шосткинського району) **Володимира Івановича НАРБУТА** - українського російськомовного поета і літературного діяча.

85 років від дня смерті 14 квітня 1938 року уродженця с. Нарбутівка **Володимира Івановича НАРБУТА** - українського російськомовного поета і літературного діяча.

19 квітня

60 років від дня народження 19 квітня 1963 року **Владислава Євгеновича Христенка** - майстра графічного дизайну, книжкової та станкової графіки, члена НСХУ, уродженця с. Баничі Глухівського, нині Шосткинського району.

26 квітня

220 років від дня народження 14 квітня (26 квітня) 1803 року в Глухові (нині Шосткинського району) **Івана Григоровича КУЛЬЖИНСЬКОГО** - українського педагога, письменника, історика та етнографа, учителя Миколи Гоголя, Євгена Гребінки, Нестора Кукольника.

Травень

60 років з початку радіомовлення в Глухові та районі (щовівторка та щоп'ятниці о 17:30) – у травні 1963 року.

12 травня

40 років від дня народження 12 травня 1983 року **Віталія Васильовича АБРАМЧУКА** (1978–2022) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, уродженця м. Глухова, нині Шосткинського району.

14 травня

95 років з дня народження 14 травня 1928 року **Миколи Федоровича КУБАНА** (1928 –2015) - випускника Глухівського учительського інституту, заступника директора з навчально-виробничої роботи СПТУ-31 в 1976-1986 роках, голови районної громадської організації соціального захисту інвалідів у 2003-2015 рр.

85 років від дня народження 14 травня 1938 року **Станіслава Панасовича РЕП'ЯХА** (1938–2012) – українського поета, прозаїка, публіциста, літературного критика, перекладача, журналіста, громадського діяча, заслуженого працівника культури України та Чуваської АРСР, члена НСПУ, лауреата премій: міжнародної літературної ім. Г. С. Сковороди «Сад Божественних пісень», ім. В. Сосюри, чуваської премії ім. М. Сеспеля, обласних премій ім. М. Коцюбинського та ім. В. Блакитного, премії «Тріумф» ім. М. Гоголя, уродженця м. Глухів, нині Шосткинського району.

16 травня

230 років від дня смерті 5 (16) травня 1793 року **Данила НАЩИНСЬКОГО (чернече ім'я Давид)** — ректора Києво-Могилянської академії, архімандрита, настоятеля у 1769-1772 роках Глухівського Петропавлівського монастиря.

Травень

50 років з початку будівництва у травні 1973 року **100-квартирного будинку (вперше такого обсягу і вперше з білої цегли)** – по вул. Радянській, нині, вул. Київська (біля райвиконкому) – розпочато земляні роботи у травні, а будівництво - у вересні 1973 року – комплексна бригада «Глухівхімбуду» Івана Тищенка. Мав бути зданий в 4-му кварталі 1973 р., але було перенесено на травень 1974 р, утім - здано в серпні 1974 року.

20 травня

25 років від дня народження 20 травня 1998 року **Вадима Анатолійовича НАЗАРОВА** (1998-2022) - українського військовослужбовця, учасника

російсько-німецької війни, жителя м. Глухова, нині Шосткинського району, кавалера ордена «За мужність» III ступеня.

Червень

4 червня

275 років від дня великої пожежі 4 червня (23 травня) 1748 року внаслідок якої було знищено гетьманський двір, будинки канцелярій, комісій, генеральної старшини у Глухові.

7 червня

15 років з початку руху маршрутних таксі № 1 у Глухові (графік з 7:00 до 18:30 від суконної фабрики до залізничного вокзалу) 7 червня 2008 року.

8 червня

35 років від дня народження 8 червня 1988 року **Михайла Михайловича НЕСОЛЬОНОГО** (1988-2022) – українського військовослужбовця, учасника російсько-німецької війни. Загинув 24 лютого 2022, неподалік Глухова. **Герой України.**

13 червня

40 років від дня народження 13 червня 1983 року **Максима Анатолійовича ПРИХОДЬКА** (1983-2022) – українського військовослужбовця, учасника російсько-німецької війни, уродженця с. Некрасове Глухівського, нині Шосткинського району, кавалера ордена «За мужність» III ступеня.

18 червня

120 років від дня відкриття 18 червня 1903 року **Глухівського музею української старовини** (інша назва – Глухівське зібрання предметів місцевої старовини).

19 червня

70 років від дня народження 19 червня 1953 року **Анатолія Петровича ШИШКАНОВА** – голови Глухівської райдержадміністрації у 2005- 2010 роках.

Червень

375 років від часу створення Глухівської сотні у **червні 1648 року**. Глухів скинув владу польської шляхти, одержав статус сотенного міста і увійшов до складу Ніжинського полку. Глухівським сотником у червні 1648 р. став Юрій Годун. Канцелярія Глухівської сотні складалась із сотника, городского отамана, сотенного писаря і сотенного осавула. Сотня займала обидва береги річки Есмані, територію у верхів'ях річок Шостки, Свеси, Івоті, невелику частину правого берега річки Сейму та правий берег річки Клевень. Села сотні межували з значною частиною російських земель.

28 червня

275 років з видання Указу Сенату Російської імперії від 28 червня 1748 року **«Про будування Глухова»**, яким передбачалось вперше в Україні відбудувати місто за єдиним регулярним планом з прямими вулицями.

360 років з дня створення **Глухівського полку** (1663-1665) – після 28 червня 1663 року після обрання гетьмана Лівобережної України Івана Брюховецький обраний на Чорній раді в Ніжині.

Червень

35 років від часу зведення у червні 1988 року 70-квартирного будинку по вулиці Радянській № 27 (нині вул. Київська), а також 55-квартирного будинку по вул. Пушкіна (нині – вул. Ігоря Білевича) та гастроному за кошти заводу засобів обчислювальної техніки.

30 червня

150 років від дня народження **Петра Івановича БУГОСЛАВСЬКОГО** (1873–1941) - педагога, вченого-історика, краєзнавця, кандидата богослов'я, громадського діяча, уродженця с. Вороніж Глухівського повіту Чернігівської області, нині Шосткинського району.

Липень

1 липня

75 років від дня народження 1 липня 1948 року **Івана Михайловича ДЕДІЩЕВА** – українського художника, старшого викладача ГНПУ в 1973-2015 роках.

60 років від дня народження 1 липня 1963 року **Олени Петрівни МЕЛЬНИК** – заслуженого працівника культури України, начальника управління культури і туризму Сумської обласної державної адміністрації, Глухівського міського голови, уродженки с. Привілля Глухівського, нині Шосткинського району.

40 років від дня завершення будівництва 1 липня 1983 року 70-квартирного житлового будинку по вулиці Ковпака.

16 липня

15 років - від дня присвоєння 16 липня 2008 року Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 958-р Глухівському державному педагогічному університетові звання Олександра Довженка.

Липень

55 років від часу відкриття в липні 1968 року **кооперативного клубу «Супутник»** на 190 місць, зведеного за кошти Глухівської райспоживспілки.

50 років від часу здачі в експлуатацію у липні 1973 року 16-квартирного будинку для працівників заводу «Електропанель».

45 років від часу відкриття в липні 1978 року магазину з продажу риби по вул. Леніна, нині – вул. Терещенків.

40 років від часу початку в липні 1983 року будівництва **80-квартирного 5-поверхового будинку з вбудованим підприємством торгівлі** (магазини для ветеранів, «Овочі», «Хліб», бутербродна (фірмовий магазин) «Колобок» та «Морозиво» по вул. Леніна, 55 (нині – вул. Терещенків).

19 липня

30 років від дня смерті 19 серпня 1924 року уродженця Глухова **Костянтина Матвійович ЛОМІКІНА** (1924-1993) – українського живописця.

Липень

280 років від часу створення **кодексу законів під назвою «Права, за якими судиться малоросійський народ»** у 1743 році - в результаті 15-річної роботи правників. Саме представлення відбулось **8 (19) липня 1743 року** в м. Глухові. Члени кодифікаційної комісії на пленумі, скликаному Генеральною військовою канцелярією, підписали проєкт Кодексу під назвою «Права, за якими судиться малоросійський народ».

29 липня

70 років з дня народження **Михайла Йосиповича ФІРМАНА** (29 липня 1953 – 5 липня 2011) – лікаря-хірурга, Заслуженого лікаря України.

Серпень

1 серпня

100 років від дня народження 1 серпня 1923 року **Миколи Павловича СТОЖКА** (1923-2003) – доцента кафедри марксизму-ленінізму Глухівського державного педагогічного інституту в 1972-2003 роках, кандидата історичних наук (1972), доцента (1976), Відмінника народної освіти УРСР (1974).

2 серпня

55 років від дня народження 2 серпня 1968 року в Глухові **Сергія Миколайовича ЄСЮНІНА** – українського історика, краєзнавця та журналіста, кандидата історичних наук (2011). Заслуженого працівника культури України (2009).

5 серпня

145 років від дня народження 5 серпня 1878 року **Василя Костянтиновича ФЕДОРЕНКА** (1878-1942) - викладача історії української й російської культури, методології історії та методики шкільного викладання історії; історії України, соціології, історії революційних рухів, основ радянського устрою в Глухівському учительському інституті (інституті народної освіти) з 1916 по 1924 рік. Уродженця с. Янівка Глухівського повіту (нині с. Первомайське на Глухівщині).

6 серпня

1-ша річниця з дня загибелі в 2022 році поблизу м. Бахмут Донецької області **Олександра Івановича ДЕМЧЕНКА** (народився 1987 року в с. Сваркове Глухівського району).

7 серпня

1-ша річниця з дня загибелі в 2022 році у м. Бахмут Донецької області **Юрія Олександровича АВРАМЕНКА** (народився 1993 року в с. Білокопитове Глухівського району).

8 серпня

1 річниця з дня загибелі в 2022 році поблизу м. Бахмут Донецької області Жуль Олександр Володимирович (народився 2000 року в с. Чернево Глухівського району).

11 серпня

50 років від дня смерті 11 серпня 1973 року **Хоми Максимовича ОСТАПЕНКА** (1906-1973) – краєзнавця, учителя Червонянської середньої школи, випускника Глухівського педтехнікума (1928) та Глухівського інституту соцвиховання (1933).

13 серпня

90 років від дня народження 13 серпня 1933 року **Анатолія Петровича ГОЛУБА** (1933-2020) - учасника бойових дій в роки Другої світової війни, колишнього юного партизана, літописця партизанського руху, активіста міської ветеранської організації, автора книги «Пам'ять дитячого серця» (1997 та 2003).

15 серпня

195 років від дня народження 3 (15) серпня 1828 року **Степана Івановича ПОНОМАРЬОВА** (1828-1913) - українського і російського філолога та бібліографа, який мав близько 40 псевдонімів, у тому числі «Земляк з-під Глухова».

65 років від дня народження 15 серпня 1958 року **Віктора Васильовича ВЕЧЕРСЬКОГО** - українського архітектора, мистецтво- та пам'яткознавця, кандидата архітектури (2001), Заслуженого працівника культури України (1995), лауреата державних премій України в галузі архітектури (1998 та 2007). Автор Історико-архітектурного опорного плану та проекту зон охорони пам'яток Глухова (1984–1992). Автор проекту створення історико-архітектурного заповідника у Глухові (1992), а також проекту реабілітації історико-архітектурного середовища міста Глухова (1997), Комплексної програми збереження історичної забудови Глухова (1999) та Генерального плану розвитку заповідника у Глухові (2003).

17 серпня

30 років від дня смерті 17 серпня 1993 року **Михайла Федоровича СУХАРЕНКА** (1907-1993) - радянського промислового діяча, директора «Заводу імені Я. М. Свердлова». Двічі Героя Соціалістичної Праці (1974, 1982). Лауреата Державної премії СРСР (1971) та премії Ради Міністрів СРСР (1978). Уродженця м. Глухова.

18 серпня

80 років від дня смерті 18 серпня 1943 року уродженця Глухова **Миколи Вікентійовича СИБІЛОВА (СІБІЛОВА; 1873-1943)** - українського вченого, музейника, археолога, дослідника археологічних пам'яток Слобожанщини, Донеччини та Донщини.

55 років від дня народження 18 серпня 1968 року **Анатолія Васильовича ЛИТВИНЕНКА** (нар. 18.08.1968), кандидата сільськогосподарських наук, директора ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ»

Серпень

50 років від часу здачі в експлуатацію в серпні 1973 року **міжколгоспного комбікормового заводу**, на околиці міста. Завдяки обладнанню країн РЕВ випускав до 50 т. комбікормів за зміну.

40 років від часу відкриття у серпні 1983 року **магазину радіокультуртоварів по вул. Леніна** (нині – вул. Терещенків) та встановлення у **родильному відділенні Глухівської районної лікарні відеотелефону**, який встановив майстер по ремонту і монтажу медичної апаратури Ю. М. Яскевич.

23 серпня

День Державного Прапора України. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 23.08.2004 року № 987/2004 щорічно в цей день

24 серпня

День Незалежності України. Відзначається щорічно як державне загальнонародне свято відповідно до Постанови Верховної Ради України від 20.02.1992 року № 2143/ХІІ

25 серпня

40 років від дня відкриття 25 серпня 1983 року 35-квартирного кооперативного будинку по вул. Ковпака (ПМК-19).

29 серпня

День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 23.08.2019 року № 621/2019 щорічно 29 серпня

120 років від дня народження 29 серпня 1903 року **Сергія Григоровича ШАПОВАЛЕНКА** (1903-1988) – українського радянського педагога, хіміка-

методиста, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН РРФСР (з 1950 року), дійсного члена АПН СРСР (з 1968 року). Випускника Глухівського інституту народної освіти (нині – Глухівський національний педагогічний університет імені Олексадра Довженка). Уродженець с. Суходіл Уланівської волості Глухівського повіту Чернігівської губернії (з 2020 року – Есманської селищної громади Шосткинського району Сумської області)

1-ша річниця з дня загибелі в 2022 році у Запорізькій області – **Сергія Миколайовича АНТОНЕНКА** – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни (народився 1988 року в Глухові).

30 серпня

80 років від дня смерті 30 серпня 1943 року **Степана Калиновича КОЛЕСНИЧЕНКА** (1913-1943) - радянського військового льотчика часів Другої світової війни, помічника командира 519-го винищувального авіаційного полку з повітряно-стрілецької служби (283-я винищувальна авіаційна дивізія, 16-а повітряна армія). Героя Радянського Союзу (1943). Загинув у повітряному бою над Туранівським лісом. Приземлився на околиці села Кривенків Глухівського району.

40 років від дня народження 30 серпня 1983 року в м. Глухів **Олександра Віталійовича ЖУКА** (1983-2023) - українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни. Похований у с. Будищі Глухівської міської громадт. Кавалер ордена «За мужність» III ступеня.

31 серпня

80 років від дня **визволення міста Глухів Сумської області від фашистських загарбників** 31 серпня 1943 року.

75 років від дня народження 31 серпня 1948 року **Григорія Петровича ГАЛАГУЦЬКОГО** - психонарколог Глухівської ЦРЛ, голови міського товариства організації «Спілка Чорнобиль».

Серпень

175 років від часу, як наприкінці серпня чи у вересні 1848 року с. Сваркове відвідав **Микола Гоголь**.

120 років з дня народження **Олександра Андрійовича СТРЕЛЬЦОВА** (1903-?) - комуністичного діяча в епоху російської окупації УНР, директора Конотопського педагогічного технікуму в часи Голодомору, у 1935-1938 роках - директора Глухівського педагогічного, а потім учительського інституту та Житомирського педагогічного інституту (1938-1939).

115 років з дня народження **Дмитра Михайловича ГАРАНА** (1908-1952) - українського педагога, викладача, директора Глухівського учительського інституту (1938-1941, 1943-1945), директора Мелітопольського педінституту (1935–1937).

Вересень

1 вересня

День міста Глухова

День знань. Початок нового 2023-2024 навчального року.

95 років від дня створення 1 вересня 1928 року Глухівської ЗОШ І-ІІІ ст. № 3.

55 років від дня народження 1 вересня 1968 року **Світлани Миколаївни МАКАРЕНКО** – керівника апарату Шосткинської районної ради.

2 вересня

78 років з часу закінчення Другої світової війни.

3 вересня

75 років від дня народження 3 вересня 1948 року **Олександра Єгоровича КОВАЛЬОВА** – доцента кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, доцента (1998), Відмінника народної освіти УРСР (1984), Заслуженого працівника народної освіти України (1998).

4 вересня

15 років з дня смерті 4 вересня 2008 року **Леоніда Сергійовича ОРЛЕНКА** (1924-2008) – ветерана педагогічної праці, учасника бойових дій в німецько-радянській війні, випускника Глухівського учительського інституту, завідуючого Глухівським районним відділом народної освіти (1954-1973), завуча школи № 3 Глухова (1973-1982).

6 вересня

75 років від дня народження 6 вересня 1948 року **Миколи Михайловича ГРУДИНИ** - Почесного громадянина міста Глухова, директора Глухівського ЦПО (центру позашкільної освіти (колишній Центр дитячої та юнацької творчості), керівника гуртка.

9 вересня

День фізичної культури і спорту.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 29.05.1994 року № 340/94 в другу суботу вересня.

День українського кіно.

Відзначається згідно з Указом Президента України (№52/96 від 12.01.96) щорічно, у другу суботу вересня.

13 вересня

330 років від дня смерті **Лазаря БАРАНОВИЧА** (світське ім'я – Лука) - українського письменника, церковного, політичного і культурного діяча (1620–1693).

14 вересня

125 років від дня народження **Зиновія Анатолійовича ГУРЕВИЧА (Залмана Нафтолійовича)** (1898–1985) - видатного соціал-гігієніста, доктора медичних наук, професора, уродженця м. Глухів.

1-ша річниця від дня загибелі в 2022 році біля с. Кленове Донецької області **Михайла Ілліча ШАЛУХАНОВА** (народився 1972 року в Красноярському краї, проживав у Глухові, похований у Глухові).

Вересень

260 років - від часу проведення **Глухівського з'їзду (ради) 1763 року**. Гетьман Лівобережної України Кирило Розумовський після участі в двірському перевороті у Санкт-Петербурзі (1762) прибув до Глухова та разом із козацькими старшинами підготували на ім'я імператриці Катерини II дві чолобитні. Одна стосувалася поліпшення вищої освіти в Гетьманщині, а саме: передбачалося перетворити Київську академію на університет і заснувати університет у м. Батурин. У другій було клопотання про відновлення давніх прав України та визнання спадковості гетьманства за родиною Розумовських. Такі наміри викликали гостре невдоволення Катерини II і дали їй привід для остаточного скасування влади гетьмана та перетворення Малоросії на одну з провінцій Російської імперії.

18 вересня

155 років від дня народження 6 (18) вересня 1868 року в Глухові **Степана Васильовича КОРШУНА** (1868 — 1931) — видатного українського вченого-гігієніста, мікробіолога, імунолога, доктора медичних наук (1903),

професора (1910), завідувача кафедри гігієни медичного факультету Харківського університету, ректора Харківського медичного інституту (1922), завідувача Харківського Бактеріологічного інституту (нині ДУ Інститут мікробіології і імунології ім. І. І. Мечникова).

Вересень

40 років від часу здачі в експлуатацію фахівцями «Глухівхімбуду» у вересні 1983 року гуртожитку заводу «Електропанель» на 232 місця (3024 кв. метри.).

21 вересня

285 років від часу **відкриття музичної школи в Глухові** – першого музично-педагогічного закладу в Україні (1738).

120 років від дня народження **Якима Олександровича КРИВКА** (21 вересня 1903–1980) - краєзнавця, педагога, викладача Глухівського учительського та педагогічного інститутів у 1951-1964 роках.

22 вересня

День партизанської слави.

82-річниця з дня початку діяльності *Глухівського, Есманського та Шалигинського партизанського загонів.*

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 30.10.2001 року № 1020/2001 щорічно в цей день

23 вересня

50-річниця від дня народження 23 вересня 1973 року капітана Збройних сил України, учасника російсько-української війни **Олексія Миколайовича Комарова** - заступника командира батареї з озброєння 30-ї окремої механізованої бригади. Загинув 12 лютого 2015 року під час бою за Дебальцеве при масованому обстрілі позицій російськими бойовиками. Похований у м. Глухів. Лицар ордена Богдана Хмельницького III ступеня).

25 вересня

1-ша річниця з дня загибелі в 2022 році біля м. [Красногорівка](#) Донецької області – Андрія Миколайовича МАНЖОСА (народився 1976 року в Шостці, проживав у Глухові, похований на Веригинському кладовищі).

26 вересня

Європейський день мов. Відзначається щорічно з 2001 року.

75 років від дня народження 26 вересня 1948 року **Віталія Дмитровича МАТВИЄНКА** – глухівського журналіста, редактора газети «Народна трибуна».

27 вересня

Всесвітній день туризму. Свято затверджено Генеральною асамблеєю Всесвітньої туристичної організації 1979 р. 27.09

День туризму. Відзначається згідно з Указом Президента України (№ 1047/98 від 21.09.1998 р.) щорічно.

115 років від дня народження 29 вересня 1908 **Михайла Івановича ОЛІЙНИКА** (1908-2000) – Героя Радянського Союзу, уродженця с. Заруцьке, Глухівського, нині - Шосткинського району.

29 вересня

День пам'яті жертв Бабиного Яру.

1-ша річниця від дня загибелі в 2022 році біля смт Ямпіль Донецької області - українського майстра-різьбяра на дереві, педагога, викладача Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, сержанта Збройних Сил України, учасника російсько-української війни, Заслуженого майстра народної творчості України (2017), доцента (2018) **Ігоря Володимировича БІЛЕВИЧА** (народився 4 жовтня 1971 року в Шостці, проживав у Глухові, похований на Вознесенському кладовищі Глухова).

30 вересня

Всеукраїнський день бібліотек.

Відзначається відповідно до Указу Президента України від 14.05.1998 року № 471/98 щорічно в цей день.

Жовтень

1 жовтня

День захисників і захисниць. Відзначається з 2021 року відповідно до Закону України «Про внесення зміни до статті 73 Кодексу законів про працю України» від 14.07.2021 року № 1643-ІХ, згідно з яким назва свята «День захисника України», яке щороку відзначається 14 жовтня, змінюється на

«День захисників і захисниць України». З 2023 року – відзначається – 1 жовтня.

День українського козацтва. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 07.08.1999 року № 966/1999. З 2023 року – відзначається – 1 жовтня.

Міжнародний день людей похилого віку. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН від 14.12.1990 р.

День ветерана. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 24.09.2004 р. № 1135/2004

Міжнародний день музики. Відзначається з 01.10.1975 року за рішенням ЮНЕСКО

День територіальної оборони в Україні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 30.09.2020 р. № 417/2020 в першу неділю жовтня

2 жовтня

Міжнародний день лікаря.

Міжнародний день соціального педагога. Відзначається в перший понеділок жовтня за ініціативою ВООЗ ООН як день солідарності і активних дій лікарів всього світу.

1-ша річниця з дня загибелі в 2022 році на Херсонському напрямку **Олександра Петровича КОСТЮЧЕНКА** (народився 1984 року в с. Слоут Глухівського району, похований 3 серпня 2023 року в рідному селі).

70 років від дня народження 1 жовтня 1953 року **Володимира Павловича Лютова** (1953 – 2023) – українського лікаря, уродженця Глухова, лікаря-травматолога (1978-1995, 2016-2018), заступника головного лікаря з медичної частини (1995-2000), головного лікаря (2000-2015) Глухівської ЦРЛ.

3 жовтня

85 років від дня народження **Галини Василівни КОВАЛЬЧУК** (1938-2019) — української вченої у галузі педагогіки та методики викладання природознавства, зоології та екології, кандидат педагогічних наук (1974), доцент (1977), професорки кафедри природничих дисциплін Глухівського державного педагогічного інституту (1990), Заслужений працівник народної освіти України (1994).

80 років від дня смерті 3 жовтня 1943 року **Івана Андрійовича МЄШКОВА** (1910-1943) — Героя Радянського Союзу, заступника командира батальйону стрілецького полку, старшого лейтенанта. Уродженця с. Потапівка (нині – Есманської селищної територіальної громади).

5 жовтня

Всесвітній день учителя. Відзначається щорічно у цей день з 1994 року 85 років від дня народження 5 жовтня 1938 року **Володимира Олександровича БЕЗКОРОВАНОГО** (05.10.1938) – директора Глухівського радіомовлення з квітня 1964 року по лютий 2005 року.

60 років з дня відкриття одного з перших у місті Глухові двоповерхових **16-ти квартирних будинків** по вулиці Карла Маркса (нині – Інститутській), зведеного «Глухівбуд». У 1963 році управлінням «Глухівбуд» було побудовано 1124 кв. м (при плані план 1070 кв. м) житлової площі. Також здійснювався монтаж устаткування на хлібозаводі, павільйону по продажу м'яса, танцювальний майданчик та закритий кінотеатр у літньому парку, добудовувався цех заводу «Електропанель».

7 жовтня

85 років від дня смерті 7 жовтня 1938 року **Василя Яковича БАСКА** (псевдоніми - *В. Б. Івась, Сількор дядько Бас*; 1906-1938) — українського поета-лірика, перекладача, журналіста та громадського діяча. З 1927 по 1935 рік жив та працював у м. Глухів, публікувався у місцевій газеті «Червоне село».

8 жовтня

День юриста. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 16.09.1997 р. № 1022/97 щорічно в цей день.

День художника. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 09.10.1998 р. № 1132/98 в другу неділю жовтня

День працівників Державної санітарно-епідеміологічної служби. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 05.10.2004 р. № 1178/2004 в другу неділю жовтня.

9 жовтня

Всесвітній день пошти. Міжнародне свято відзначається в рамках ООН

10 жовтня

1-ша річниця від дня загибелі в 2022 році 10 жовтня 2022 року на Харківщині - **Володимира Євгеновича СИДОРЕНКА** (народився 1977 року в с. Уздиця Глухівського району); кавалер ордена «За мужність» III ступеня.

12 жовтня

Всесвітній день економіста.

День економіста в Україні.

14 жовтня

60 років від дня народження **Олександра Миколайовича МОСКАЛЕНКА** – українського тренера з біатлону, Заслуженого тренера України (2000). Закінчив Глухівський державний педагогічний інститут (1984). Відтоді працює тренером-викладачем з лижних гонок Глухівської ДЮСШ; від 2000 – тренер-викладач з біатлону Сумської обласної ДЮСШ «Регіональний центр зимових видів спорту». Серед вихованців – Сергій Седнев, Оксана Яковлева, призерка чемпіонатів світу серед юніорів Анна Кривонос.

15 жовтня

День працівників харчової промисловості. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України від 08.08.1995 року № 714/95

190 років від дня народження 15 жовтня 1833 року на хуторі Терebenь, біля села Землянки українського етнографа і педагога **Пелагеї Яківни ЛИТВИНОВОЇ-БАРТОШ** (1833-1904).

Жовтень

50 років з часу відкриття у міському парку **більшого колесу огляду**, заввишки 28 метрів, що уміщало 80 пасажирів. При цьому висота 5-поверхового будинку в метрах складає приблизно 15 метрів.

17 жовтня

25 років з дня народження 17 жовтня 1998 року **Ігоря Володимировича ТИЩЕНКА** (1998-2022) – українського військового, що загинув 2 червня 2022 року, уродженця с. Дунаєць Глухівського району, випускника Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка; **лицаря ордена Богдана Хмельницького III ступеня.**

19 жовтня

160 років від дня народження 8 (19) жовтня 1863 року в Глухові **Якова Миколайовича КОЛУБОВСЬКОГО** (1863-1929) — українського педагога, викладача, професора, кандидата філологічних наук, історика філософії, бібліографа, директора Глухівського учительського інституту (нині — Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра

Довженка) (1923—1924), Колегії Павла Галагана, Ніжинського інституту народної освіти.

20 жовтня

Всесвітній день дитини.

Жовтень

50 років від часу початку будівництва у 1973 році та 40 років з часу завершення у 1983 році **учбового корпусу, майстерні та гуртожитку на 360 місць для ПТУ-15**. Уперше в Глухові приміщення громадської забудови - з білої цегли зведено силами БМУ «Глухівхімбуд» та учнів училища.

22 жовтня

80 років від дня смерті **Аркадія Львовича КАПЛУНОВА** (1912-1943) — Героя Радянського Союзу, заступника по політичній частині командира 54-ї гвардійської танкової бригади 7-го гвардійського танкового корпусу 3-ї гвардійської танкової армії Воронежського фронту, гвардії полковника, уродженця Глухова.

23-24 жовтня

15 років від дня проведення 23-24 жовтня 2008 року в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка кафедрою історії (на той час соціально-економічних дисциплін) спільно із Національним заповідником «Глухів», інститутом держави і права НАН України та Академією педагогічних наук України **Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освіта і культура Гетьманщини»**.

24 жовтня

Міжнародний день шкільних бібліотек. Щорічно відзначається кожен четвертий понеділок жовтня

Жовтень

45 років від часу **відкриття дитячого садка «Чебурашка»** на 260 місць по тодішній вулиці Інтернаціональній (нині вул. Вознесенська, 21). Зведено фахівцями МКБУ-19 для дітей робітників заводу «Електропанель», МКБУ-19 та заводу агрегатних вузлів.

29 жовтня

День автомобіліста і дорожника. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 13.10.1993 року № 452/93 в останню неділю жовтня.

31 жовтня

25 років від дня смерті 31 жовтня 1998 року **Василя Трохимовича КРИШКІНА** (1926-1998) – українського військовика, Героя Радянського Союзу (1945), учасника Другої світової війни (1943-1945). Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 березня 1945 року за «мужність і відвагу, проявлені в боях з німецькими загарбниками при визволенні Прибалтики» гвардії червоноармієць був удостоєний високого звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» за номером 5462. Після війни мешкав і працював у рідному селі Старикове на Глухівщині в лісництві. Похований у Старикове.

Листопад

1 листопада

День народження Європейського Союзу.

4 листопада

115 років від дня народження 4 листопада 1908 року в с. Уланове **Георгія Лукича ХИМИЧА** (1908 – 1994) - радянського ученого і конструктора, Героя Соціалістичної Праці, лауреата Сталінської премії першого ступеня.

5 листопада

40 років від дня завершення у листопаді 1983 року **реконструкції площі Леніна** (нині – площа Свободи): встановлення нового пам'ятника Володимиру Леніну 5 листопада 1983 р. о 16 годині. Скульптор В.І.Ульянов, архітектор І.В.Влажівський з республіканського творчо-виробничого об'єднання «Художник» та бригада монтажників з цього об'єднання – бригадир С.Ф.Тимофєєв).

50 років від дня відкриття до 7 листопада 1973 року **продовольчого магазину на 7 робочих місць** в цокольному поверсі 70-квартирного будинку для працівників заводу агрегатних вузлів по вул. Цюлковського, зданого в липні 1973 року

50 років від дня відкриття 5 листопада 1973 року **Глухівського краєзнавчого музею (фойє та п'ять залів)** – завідувачий О. Голубєв.

Приміщення колишньої земської лікарні. Нині пустуючий будинок біля стадіону

45 років від дня народження 5 листопада 1978 року в с. Баничі Глухівського, нині – Шосткинського району **Олександра Григоровича ІВАНИЦЬКОГО** (1978-2023) – українського військовослужбовця, учасника російсько-української війни, що загинув у вересні 2023 року.

6 листопада

65 років від дня народження **Володимира Григоровича КАРТАВОВОГО** – багаторічного заступника та в.о. голови Глухівської районної державної адміністрації, нині – депутата Шосткинської районної ради.

50 років від дня відкриття 6 листопада 1973 року реконструйованого меморіального **пам'ятника загиблим воїнам у період громадянської та німецько-радянської воєн** – вогонь вічної слави.

50 років з часу відкриття у листопаді 1973 року **промтоварного магазину по вул. Матросова** (нині – магазин «Акація», зведеного будівельниками тодішнього колгоспу імені Леніна.

1-ша річниця з дня загибелі в 2022 році 6 листопада поблизу м. Бахмут Донецької області **Олександра Миколайовича ВАСИЛЬЧЕНКА** (нар. 30.01.1978 у Глухові).

8 листопада

95 років від дня народження 8 листопада 1928 року в селищі Шалигино **Леоніда Семеновича ТАРАБАРИНОВА** (1928- 2008) – українського актора театру і кіно, Народного артиста СРСР (1972), актора Харківського Українського драматичного театру ім. Т. Шевченка.

15 років від дня відкриття 6 листопада 2008 року в Глухівському історико-культурному заповіднику **музею археології** (в рамках проведення заходів до 300-річчя проголошення Глухова столицею Лівобережної Гетьманщини.

9 листопада

1-ша річниця з дня загибелі в 2022 році 9 листопада поблизу м. Бахмут Донецької області **Сергія Жаксиліковича ШАЛБАЄВА** (народився 14 травня 1969 року в с. Уздиця Глухівського району).

10 листопада

Всесвітній день науки

Всесвітній день молоді

15 років набуття Глухівським історико-культурним заповідником статусу національного і одержання ним назви Національний заповідник «Глухів» (10 листопада 2008 р.). Відповідно до Указу Президента України від 10 листопада 2008 р. № 1027/2008.

13 листопада

110 років від дня смерті 13 листопада 1913 року **Степана Івановича ПОНОМАРЬОВА** (1828-1913) — українського філолога та бібліографа. Мав близько 40 псевдонімів, у тому числі «Земляк з-під Глухова».

105 років від дня смерті уродженця Глухова **Олександра Даниловича КАРПЕКИ** (1894-1918) – українського авіаконструктора, одного з засновників авіації.

1-ша річниця від дня загибелі в 2022 13 листопада поблизу м. Бахмут Донецької області **Юрія Олександровича МІТІНА** (народився 5 липня 1985 року в Глухові).

14 листопада

95 років від дня народження 14 листопада 1928 року **Віктора Миколайовича МЕЛЕХІНА** (1928 - 1996) – українського лікаря, Заслуженого лікаря Української РСР (1974), уродженця Глухова, терапевта, головного лікаря Шалигінської (1954-1960) та Глухівської (1960-1977) лікарень.

16 листопада

Міжнародний день філософії

17 листопада

День студента. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 16.06.1999 року № 659/99 щорічно в цей день.

315 років від дня обрання у м. Глухові гетьмана Лівобережної України Івана Скоропадського (6 (17) листопада 1708 року).

18 листопада

75 років від дня народження 18 листопада 1948 року **Володимира Михайловича КУРИЛЕНКА** (1948-2012) - український науковця, ректор [Глухівського педагогічного інституту ім. С. М. Сергєєва-Ценського](#) (1990—1995).

19 листопада

315 років з дня проголошення 9 (19) листопада 1708 року в Глухові єпископом Теофаном Прокоповичем (1681 - 1736) в Троїцькій (за іншими відомостями Миколаївській) церкві в присутності імператора Росії, українського духовенства, вельмож і народу анафему українському гетьманові Івану Мазепі. Ця подія була описана в поемі Олександра Пушкіна "Полтава". У серпні 1992 року УПЦ зняла з Івана Степановича анафему.

55 років від дня народження **Олега Миколайовича КОРНІЄНКА** (1968) - українського історика, краєзнавця, публіциста, громадського діяча, голови Сумської обласної організації НСКУ, члена НСЖУ та НСКУ, лауреата Сумської обласної літературно-краєзнавчо-мистецької премії, премії ім. П. Тронька.

21 листопада

День Гідності та Свободи. Відзначається щорічно 21 листопада відповідно до Указу Президента України від 13.11.2014 року № 872/2014 на честь початку цього дня двох революцій: Помаранчевої революції (2004 року) та Революції Гідності (2013 року)

50 років від дня народження **Оксани Миколаївни СЛПУШКО** (1973) - української філологині, літературознавиці, письменниці, доктора філологічних наук, професора, лауреатки премії Президента України та премії ім. Т. Г. Шевченка Київського Національного університету ім. Т. Г. Шевченка, уродженки с. Береза Глухівського, нині Шосткинського району.

23 листопада

70 років з дня народження 23 листопада 1953 року **Анатолія Івановича КОСОВСЬКОГО** - заступника Глухівський міського голови, голови Путивльської районної державної адміністрації, директора Глухівського ПТУ № 15 (нині – Державний наавчальний заклад Глухівське вище професійне училище).

60 років від дня народження 23 листопада 1963 року **Ніни Андріївни ГАВРИЛЕНКО** - української поетеси, лауреатки Всеукраїнської літературної премії ім. О. Олеса, уродженки с. Мацкове Глухівського, нині Шосткинського району.

24 листопада

110 років від дня народження 24 листопада 1913 року **Петра Івановича КИСЕЛЕНКА** (1913 - 1995) - українського педагога, краєзнавця, засновника краєзнавчого музею в с. Уланове Глухівського р-ну.

75 років від дня народження 24 листопада 1948 року **Миколи Михайловича ЗАБАРИ** – українського педагога, директора Глухівської школи-інтернату, завідувача відділів освіти районної державної адміністрації та міськвиконкому.

Листопад

45 років з часу введення в експлуатацію у листопаді 1978 року – **Глухівського м'ясокомбінату** (освоєно 11, 5 млн. крб. для першої черги) - індустріального центру з виробництва м'ясопродуктів для північних районів Сумської області. Його будували з 1975 року будівельно-монтажне управління «Глухівхімбуд», субпідрядники – СУ-41 (монтаж збірного залізобетону), СУ-463 (електрокомунікації), пересувна мехколона № 45 (земляні роботи під трасу водопроводу і очисні споруди).

25 листопада

90-ті роковини Голодомору на Глухівщині

День пам'яті жертв Голодоморів.

Всеукраїнська акція «Засвіти свічку». Відзначається щорічно в четверту суботу листопада відповідно до Указу Президента України від 26.11.1998 року № 1310/98

26 листопада

130 років з дня народження у Глухові **Миколи ЯНОВА** (1893-1977) — [підполковника](#) Армії [УНР](#).

28 листопада

35 років тому 28 листопада 1988 року відкрито **меморіальний музей радянського композитора Юрія Шапоріна** по вул. Матросова, 14. Тут він народився у 1887 році.

110 років від дня народження **Степана Петровича БІДНЕНКА** (1913-1980) – Героя Радянського Союзу (1945), випускника Глухівського учительського інституту, директора Ходинської семирічної школи та Переможської восьмирічної школи (1948-1970).

Грудень

1 грудня

Всесвітній день боротьби зі СНІДом. Проголошено Всесвітньою організацією охорони здоров'я у грудні 1988 року, підтримано Генеральною Асамблеєю ООН

День працівників прокуратури. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 02.11.2000 року № 190/2000 щорічно в цей день

45 років з дня народження 1 грудня 1978 року **Олександра Петровича ПРИЙМАЧКА** (1978-2023) – українського військовослужбовця, який проживав у с. Уздиця та загинув 4 червня 2023 року поблизу с. Новоочеретувате Донецької області. Похований 14 червня 2023 у с. Дунаєць.

Грудень

55 років від часу початку житлової забудови в **1968 році у мікрорайоні Трохимівський сад.** 16-квартирний будинок для працівників лубінституту було здано у грудні 1968 року, а перший у – липні.

3 грудня

Міжнародний день людей з інвалідністю. Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН

4 грудня

250 років з дня смерті 4 грудня 1773 року уродженця Глухова **Антон Павловича ЛОСЕНКА** (1737-1773) – українського живописця, педагога та культурного діяча.

5 грудня

День працівників статистики. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 02.12.2002 року № 1120/2002 щорічно в цей день

Міжнародний день волонтерів. Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 17.12.1985 року

6 грудня

День Збройних сил України. Відзначається відповідно до постанови Верховної Ради України від 19.10.1993 року № 3528/ХІІ щорічно в цей день

День Святителя Миколая Чудотворця

7 грудня

День місцевого самоврядування. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 25.11.2000 року № 1250/2000 щорічно в цей день

День української хустки

75 років від дня народження 7 грудня 1948 року **Миколи Федоровича ЛАВРИНЕНКА** – українського політика, народного депутата 2-го та 3-го скликань (1994-2002), старшого викладача кафедри педагогіки Глухівського державного педагогічного інституту (1987-1994). Уродженця с. Іващенкове Глухівського, нині - Шосткинського району.

40 років від дня народження 7 грудня 1983 року **Андрія Ваїтовича ЗІЯТДІНОВА** (1983-2023) – український військовослужбовець, уродженець м. Глухова, що проживав у с. Сліпород, який загинув 24 жовтня 2023 року у Куп'янському районі на Харківщині, похований 2 листопада 2023 року в с. Горіле на Глухівщині.

Грудень

10 років від початку будівництва в Глухові **супермаркету АТБ** (у грудні 2013 року)

9 грудня

75 років від дня народження **Валерія Федоровича ЯНЧУКА** (9 грудня 1948) - директора Глухівського кар'єру ВАТ Запорізького виробничого алюмінієвого комбінату в с. Баничі Глухівського району.

10 грудня

Міжнародний день прав людини. Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН

День благодійництва. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 13.12.2007 року № 1220/2007 щорічно в другу неділю грудня

Грудень

45 років від часу відкриття у грудні 1978 року **продовольчого магазину біля заводу «Електропанель».**

11 грудня

405 років від часу **переходу Глухівщини до Речі Посполитої (Польща)** згідно з Деулінським перемир'ям (1 (11) грудня 1618 року).

Грудень

145 років від дня народження у Глухові **Матвія Борисовича ГУРЕВИЧА** (1878-1967) - українського радянського економіста, статистика, доктора економічних наук (1939), професора (1937). Одного з ініціаторів і організаторів вищої статистичної освіти в Україні.

12 грудня

80 років від дня народження 12 грудня 1943 року **Катерини Федосівни ШВЕДОВОЇ** – відомої ветеранки спорту, призерка чемпіотів світу, Європи та України, рекордсменка з легкоатлетичного багатоборства, що виборола три срібні та шість бронзових медалей на чемпіонатах світу та Європи.

14 грудня

День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 10.11.2006 року № 945/2006 щорічно в день закінчення будівництва саркофага над зруйнованим четвертим енергоблоком

15 грудня

День працівників суду. Відзначається в Україні відповідно до Указу Президента України від 08.12.2000 року № 1318/2000 щорічно в цей день

Грудень

50 років від часу завершення будівництва **70-квартирного «саратівського» будинку по вул. Радянській** (нині – вул. Київська, 29). Два місяці його споруджувала бригада будівельників із м. Саратова, очолювана бригадиром Володимиром Абліковським – склали більше 3-х поверхів. План задачі був 30 грудня 1972 р. (на фасаді навіть написано «50 років СРСР»), потім - третій квартал 1973 р. Реально зданий був у грудні 1973 року.

17 грудня

День працівників державної виконавчої служби. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 22.11.2009 року № 569/2009 щорічно в цей день

5 років від дня смерті 17 грудня 2018 року учасника АТО **Олексія Михайловича ГРЕБЕНЮКА** (1987-2018) – українського військовослужбовця, випускника Глухівського СПТУ-15; кавалера ордена «За мужність» III ступеня, який помер 17 грудня 2018 року у [Головному військовому госпіталі](#), не приходячи до свідомості внаслідок важкого поранення поблизу Бахмута на Донеччині.

18 грудня

105 років від часу встановлення радянської влади на Глухівщині 18 грудня – у 1918 році, внаслідок семиденних боїв силами військ Червоної армії

(3-го та 5-го Глухівського полків) та повстанських загонів у місті втретє було. Було створено партійний комітет на чолі з І. Петровим і ревком на чолі з І. Нечмоною.

19 грудня

День адвокатури. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 02.12.2002 року № 1121/2002 щорічно в цей день.

Грудень

80 років від дня смерті **Костянтина Павловича ЯГОДОВСЬКОГО** (1877-1943) – українського педагога, директора Глухівського учительського інституту в 1916-1923 рр. Організував при ньому нову гімназію та дослідницьку школу. Після цього переїхав до Ленінграда.

20 грудня

35 років від дня народження 20 грудня 1988 року **Сергія Миколайовича АНТОНЕНКА** (1988-2023) – українського військовослужбовця, добровольця полку «Азов» на псевдо «Прапор», випускника Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, який загинув 29 серпня 2022 року під час виконання бойового завдання внаслідок артилерійських ударів у Запорізькій області.

21 грудня

295 років від дня смерті **Івана Федоровича ЧАРНИША (ЧОРНИША)** - українського військового і політичного діяча Гетьманщини, дипломата, Генерального судді (1715-1725) Глухівського періоду в історії Гетьманщини. Разом із Павлом Полуботком відстоював перед московським царем ідею політичної автономії України. За що був поміщений у Петербурзі до Петропавлівської фортеці.

22 грудня

День енергетики. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 25.04.2001 року № 282/2001 щорічно в цей день.

190 років від дня народження **Марко Вовчок (при народженні - Марія Олександрівна ВІЛНІСЬКА**, у першому шлюбі — Маркович, в другому — Лобач-Жученко; 10 (22) грудня 1833 - 1907) — української письменниці та перекладачки. У вересні 1857 р. проїздом з Немирова до Орла перебувала в Глухові.

Грудень

40 років від часу завершення будівництва та введення в експлуатацію у грудні 1983 року **в с. Некрасове дитячого садка** на 90 місць (взимку) та 180 (влітку).

23 грудня

55 років від дня народження 23 грудня 1968 року **Анатолія Михайловича КОРОТКОГО** (1968-2022) - українського військовослужбовця 16-го окремого мотопіхотного батальйону «Полтава» 58-мої окремої мотопіхотної бригади ЗС України, який загинув 18 березня 2022 року під час російського вторгнення в Україну. Уродженця с. Обложки.

24 грудня

День працівників архівних установ. Відзначається відповідно до Указу Президента України від 30.10.1998 року № 1200/98 щорічно в цей день.

110 років від дня народження 24 грудня 1913 року **Степана Калиновича КОЛЕСНИЧЕНКА** (1913-1943) - радянського військового льотчика часів Другої світової війни, помічника командира 519-го винищувального авіаційного полку з повітряно-стрілецької служби (283-я винищувальна авіаційна дивізія, 16-а повітряна армія), Героя Радянського Союзу (2 вересня 1943 посмертно), який здійснив 114 бойових вильотів, у 24-х повітряних боях збив 16 літаків супротивника. Загинув у повітряному бою над Туранівським лісом. Приземлився на околиці села Кривенків Глухівського району.

25 грудня

Різдво Христове за григоріанським календарем.

27 грудня

205 років від дня народження 15 (27) грудня 1818 року **Петра Омеляновича ЧУЙКЕВИЧА** (1818 р. - 1874) – українського педагога та етнографа, уродженця м. Вороніж Глухівського повіту Чернігівської губернії. 1870 року очолив щойно засновану в Глухові чотирикласну чоловічу прогімназію (нині – центральний корпус Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка). Діячі Глухівського земства високо оцінили внесок першого директора прогімназії: «Учена діяльність Чуйкевича добре відома земству. Перше триріччя він був гласним і брав дієву участь у заснуванні прогімназії».

Грудень

280 років від дня народження **Максима Климентовича МОСЦИПАНОВА** (бл. 1743 - бл. 1800) – українського архітектора доби Гетьманщини (кінець 18 ст). Працював в чернігівських маєтках військового губернатора [Петра Рум'янцева-Задунайського](#) (1725—1796), добудовував в Глухові Троїцьку церкву і дзвіницю після смерті Андрія Квасова.

ЮВІЛЯРИ ТА ЮВІЛЕЙНІ ПОДІЇ 2023 РОКУ

16 липня

**15-та річниця з дня присвоєння імені Олександра Довженка
Глухівському національному педагогічному університету
імені Олександра Довженка**

Саме 16 липня 2008 року було видано Розпорядження Кабінету Міністрів України № 858-р від «Про присвоєння імені Олександра Довженка Глухівському державному педагогічному університетові».

Історія перейменування

В перший рік ректорства Олександра Курка в травні 2001 року Глухівський державний педагогічний інститут імені С.М. Сергєєва-Ценського було перетворено на Глухівський державний педагогічний університет. Ці зміни було унормовано Постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2001 року за № 504 «Про утворення Глухівського державного педагогічного університету». До цього, як відомо, понад чверть століття глухівський виш носив ім'я свого випускника 1895 року майстра слова, художника та педагога, академіка Сергія Сергєєва-Ценського.

Саме на його честь мав іменуватись Глухівський педінститут за наполяганням радянської влади в рік столітнього ювілею першого учительського інституту в Україні.

Саме у 1974 році за ректорства Івана Качана вчена рада вперше підтримала ідею колективу про присвоєння Глухівському державному педагогічному інституту імені видатного українця Олександра Довженка. Однак подане клопотання до Верховної Ради УРСР було відхилене.

З проголошенням незалежності України в рік відзначення 1000-річчя Глухова потужний осередок Товариства української мови імені Тараса Шевченка (згодом "Просвіта"), який очолював тодішній ректор Володимир Куриленка, знову запропонував іменуватися на честь Олександра Довженка. Створена комісія із перейменування в цей складний час змогла зробити багато: встановити пам'ятні знаки на честь Тараса Шевченка, Миколи Ханенка, а також меморіальних дошок на стінах Глухівського вишу Георгію Нарбуту, Федору Ернсту та Олександрю Довженку. Однак змін на рівні держави не відбулось.

І лише у 2007 році, за ректорства Олександра Курка та підготовленого викладачами кафедри історії наукового підґрунтя питання вдалося зрушити з місця та фіналізувати прийняттям урядового розпорядження у важливий день 16 липня 2008 року.

Чому саме Олександр Довженко?

Ім'я видатного українця Олександра Довженка було обрано не випадково. Він - педагог та митець світового рівня. Саме його педагогічна освіта отримана в Глухівському учительському інституті в 1914 році допомогла йому досягти таких висот. І сам геній світового кіномистецтва з теплою у листі до вчительки Ірини Коваль відзначав важливу роль своєї альма-матер: "Учительський мій інститут... Він стоїть переді мною як живий, білий, чистий, із штаббовими трояндами і посипаними жовтим піском доріжками саду..."

До Глухова він приїхав у 1911 році. «Цю школу я вибрав тому, що мав право "складати туди іспити, а по-друге, там були стипендії по 120 карбованців на рік. Погоня за стипендією, тобто за можливістю вчитись, і привела мене до цього інституту. Тут я був наймолодшим. Найстарші, люди з п'ятирічним і навіть з десятирічним учительським стажем (народних шкіл), мали вже по тридцять чи по тридцять два роки", згадував він у автобіографії.

Цей момент пригадувала тодішня учениця Глухівської жіночої гімназії А. Тарасенко: «...Пам'ятаю його: скромненький хлопчина, так собі простачок з Сосниці. Прибув на екзамен для вступу в інститут...в білій ситцевій сорочці

домашнього покрою... Цей екзамен до інституту хлопець витримав краще вчителів зі стажем, що мали переваги при зарахуванні інститутчиками». Є інформація, що 16-річний Сашко Довженко був зарахований до інституту, тому що на талановитого юнака звернув увагу тодішній директор Митрофан Григорєвський.

В учительському інституті Довженку учитись було важко. Перші два роки Сашко не отримував стипендії. Щоб вчити сина батькові довелося продати десятину землі.

Але саме ці роки сприяли становленню особистості Олександра Довженка як вчителя. Окрім ґрунтовного навчання та практичної підготовки важливе його захоплення в Глухові - живопис. «Малював цей Шурка напрочуд гарно. – згадувала А. Тарасенко – У мене зберігалось декілька програм інститутських вечорів з малюнками Довженка».

Та найважливіше було для молодого митця те, що «...я вперше познайомився з українськими книжками на квартирі у своїх товаришів. Це був «Літературно-науковий вісник» і газета «Нова рада», що видавалися, здається, у Львові і читалися у нас потай від педагогів, як щось рідне, але заборонене», згадував Довженко в автобіографії.

У червні 1914 року, удостоївшись по закінченню курсу навчання звання вчителя вищого училища, Олександр Довженко одержав свідоцтво N 477 про закінчення Глухівського учительського інституту і вийшов з інституту «з умінь вчити школярів».

Педагогічна дорога майбутнього кінорежисера та письменника пролягла із Житомира до Києва, де він працював учителем початкової школи підвищеного типу. В роки громадської війни Довженко вчителював у дивізійній школі, працював секретарем Київського губернського відділу народної освіти. Пізніше, формально покинувши вчительську ниву, Олександр Петрович залишився учителем до кінця свого життя.

На честь Олександра Довженка на фасаді першого корпусу, де він навчався, встановлено меморіальну дошку. Щороку проводяться «Довженківські читання». Вже багато десятиліть триває співпраця нинішніх довженківців з кіностудією ім. О.Довженка, музеями О.Довженка у Києві та Сосниці. Матеріали про його життя і творчість активно використовуються в освітньому процесі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Червень -
375-річчя від часу створення Глухівської сотні

*Іван Мануйлович, глухівський сотник 1714-1728 рр.
Картина з фондів Глухівського міського
красназавчого музею, художник Юрій Мануйлович*

1648: заснування

Глухівська козацька сотня **виникла в червні-липні 1648 року** як бойовий підрозділ Борзнянського полку, що підпорядковувався безпосередньо Генеральній канцелярії. Одна із **«засеймських» сотень**. Першим сотником став **Юрко Годун**.

До початку національно-визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького Глухів був центром Глухівської волості (округу) Новгородського повіту Чернігівського воєводства.

В перший період визвольної війни Глухівська сотня козаків діяла на чолі з сотниками Сахном і Чорним Лихом. Вона робила сміливі вилазки проти польсько-шляхетських загонів. Для допомоги Глухівській сотні гетьман Б. Хмельницький надсилає загін запорожців під проводом осавула Родака.

За Зборівською угодою 1649 р. сотня була ліквідована. Хоча краєзнавець Хома Остапенко стверджує, що Глухів, як сотенне місто, увійшло до Ніжинського полку Чернігівського воєводства уже після Зборівської угоди **1649 року**.

1654: формування

Юридично сотня сформувалася як адміністративна одиниця вже на початку **1654 року** вже у складі **Ніжинського полку**, що видно по присяжних списках, хоча згадки про Глухівську сотню є в документах у 1648, 1651 (обрання сотника Вейчика Сахна Федоровича). У 1653 році сотником було обрано Пилипа Івановича Уманця (обіймав цю посаду до 1658 року).

За даними 1654 р. до сотні належали місто Глухів та села Береза, Уланове, Спаське, Ікрин, Клин, Литвиновичі, Некрасів, Полошки, Сварків.

1663-1665: у складі полку

Більше див. статтю про Глухівський полк

У 1663-1665 року сотня входила до Глухівського полку. Після його ліквідації до 1782 року сотня перебувала у складі Ніжинського полку.

Відомі глухівські сотники

Див статтю у *Bikinedii*: <https://uk.wikipedia.org/w/index.php?curid=2194100>

Уманець Пилип Іванович (ніс уряд ще один раз у 1658-1664 роках та втретє в 1668 році).

Жураховський Василь (1667).

Жураховський Яків Михайлович (сотник у 1669 та 1672-1677 роках),

Яловицький Василь Федорович (1678-1680 та 1694-1696 роки),

Туранський Олексій Михайлович (1699-1709),

Маркович Андрій Маркович (1709-1714),

Мануйлович Іван (1714-1725),

Федорович Яким (1725),

Омельянович Федір (1728),

Уманець Степан Семенович (1732-1737),

Туранський Дем'ян Олексійович (1740-1760),

Уманець Петро (1760-1761),

Уманець Семен (1761-1769),

Славський Олександр (1769-1782).

Оцінка Михайла Грушевського

Загалом ситуацію, що склалася з дослідженням історії першої половини XVII століття характерно аналізує відомий український історик **Михайло Грушевський**:

«На жаль наші відомості про тутешнє володіння з - перед Хмельниччини дуже неповні і фрагментарні; деякі звістки маємо ex – post, з козацьких часів – їх наводить принагідно Лазаревський, в виданих томах “Описаниях Старой Малороссіи”, але на жаль, не зацікавився звести до купи (маленьку збірку захованих inextenso документів подав він в IV томі “Киевских Чтений”). Їх можна б доповнити з актів коронного трибуналу для Чернігівського воєводства – робота вдячна, яка ще чекає цікавого дослідника».

Липень

360-річчя від часу створення Глухівського полку

1663: причини створення

Після Чорної ради, у якій 27-28 червня 1663 року в Ніжині брали не тільки козаки, але й усі інші стани держави, новим гетьманом Лівобережної України було обрано 40-річного **Івана Брюховецького**. На першій раді, за інформацією Літопису гадяцького полковника Григорія Грабянки, запорожці забивши чимало сомківців і пограбувавши старшин та московських посланців, відібрали регалії у Сомка, настановивши гетьманом Брюховецького. Проте оскільки подібне «голосування» не було визнано царським посланцем, як свідчить автор Літопису Самовидця невдовзі (на початку липня 1663 року) відбулися перевибори, на котрих Брюховецького додатково підтримала частина «сомківців» (прихильників попереднього гетьмана Якіма Сомка).

Відразу після обрання, на початку липня 1663 року, Іван Брюховецький провів адміністративну реформу направлену на думку дослідників Віктора Романовського та Віктора Горобця на ослаблення найбільшого за розмірами та чисельністю козаків Ніжинського полку. Адже ніжинська старшина перебувала в опозиції до нового гетьмана. За положенням цієї реформи було створено чотири нові полки Стародубський, Сосницький, Зіньківський та Глухівський. Столицею лівобережного гетьманату стало місто Гадяч.

Сотні Глухівського полку

Більше див. статтю про Глухівський сотню

До складу новоствореного полку Сосницького (Глухівського) полку увійшли Глухівська, Ямпільська, Воронізька, Коропська, Новомлинська та Кролевецька сотні. Перший рік полк очолював **Кирило Гуляницький** - брат захисника Конотопа в 1659 році Григорія Гуляницького. У 1664 році він очолив Кролевецьку сотню. Він також працював суддею полковим лубенським (? - 1663 - 1666 - ?). Супроводжував гетьмана Брюховцького до Москви. Також полк очолював Василь Черкашениць. Він був козаком Гадяцької сотні Полтавського полку (1649), полковник глухівський (1663-1664), а за іншими даними в 1664-1665 рр.)

Як глухівські козаки московитів «повоювали»

Хоча на думку дослідника Андрія Бульвінського вже у травні 1659 року, незадовго до так званої Конотопської битви тисячний козацький загін Глухівського полку на чолі з наказним полковником Л. Бутом та глухівським сотником Петром Івановичем Уманцем їздили за московський кордон. Козаки «повоювали» цілий ряд сіл між Севськом і Рильськом «і багатьох повітових людей у тих селах побили й у полон забрали, і кінські табуни й худобу відігнали».

Територія полку відразу потрапила до тогочасних міжнародних подій. Проводячи відверто промосковську політику Іван Брюховецький залучав глухівських козаків до участі у війні з поляками та правобережним гетьманом Павлом Тетерею. На початку 1664 року польський король Ян II Казимир із великими силами оточив Глухів, але у битві біля Пирогівки зазнав поразки від козаків і московських військ. Восени 1665 р. полк ліквідовано, а сотні знову повернуто до Ніжинського полку, в тому числі і Глухівську.

13 серпня
**90-річчя від дня народження
Анатолія Петровича Голуба**

Літописець партизанського руху

Непомітним пройшов у серпні 90-річний ювілей шанованої на Глухівщині людини Анатолія Петровича Голуба (1933-2020). У дитячі роки йому довелось відчувати гіркоту втрат рідних та близьких, самому брати участь у бойових діях. Але він проявив себе видатним лідером в роки юності та розвинувши свій літературний й науковий талант задокументувати у своїх книжках життя людей та їх подвиги в німецько-радянській війні, залишивши актуальну пам'ять для нас молодших та юних поколінь в умовах війни сьогодення.

Дитинство в Голодоморі та юність у горнилі війни

Анатолій народився 13 серпня 1933 року у важкі часи Голодомору. Здавалось би все мало налагодитися в радянській дійсності. Він виховувався в поважній в селі родині: батько – директор та вчитель географії Землянківської семирічної школи Петро Максимович Голуб, мати Анастасія Кузьмівна – рахівник колгоспу, дядько Федір Голуб – секретар парторганізації землянківського колгоспу. Однак напередодні 8 дня народження маленькому ще Толі довелося довідатися про страшне слово «війна». Практично відразу село як вимерло, чи не всіх чоловіків (включаючи батько й родичів) було мобілізовано. З липня районна влада залишила радянських активістів та керівників (включаючи й батька Федора) для підпільної діяльності.

А вже наприкінці літа 1941-го село, як згадував вже у зрілому віці Анатолій Петрович, різко покинула невеличка військова частина, червоноармійці якої стояли на спостережних пунктах. З наближенням ворога вони залишили дітей та жінок сам на сам із небезпекою. Це чи не перше, що врізалось в дитячу пам'ять. В село на двох танкетках, на вантажівках та мотоциклах увійшли війська вермахту. За спогадами самого А. Голуба вони відібрали у землянківців свиней, птахів та на похідних кухнях варили їжу. Потім розграбували майно школи та спалили книжки. Пізніше прийшли есесівці, які організовували «новий порядок» в умовах окупації. Два старости виконували завдання із введення «трудової повинності», чоловіків, що залишилися, вербували до поліцейських загонів, а незгодних готували на відправку до Німеччини.

Аби не бути арештованим напередодні Петро Максимович Голуб пішов до лісу, ввійшовши до Глухівського партизанського загону. За це окупаційна влада розстріляла дідуся та бабусю (по батьковій лінії) маленького Толі. Мати із тіткою пішла до Ново-Селецького партизанського загону. Бабусю по материній лінії забрали до концтабору в Глухові. 8-річний Толя з сестрою та 14-річний брат матері залишилися самі у рідному селі. Дітям самостійно довелося проживати у бабусиній хаті всю зиму та весну – до 19 травня 1942 року.

Саме цього дня в ході літнього рейду областю до села Землянки зайшло Сумське обласне партизанське з'єднання, прорвавши на деякий час окупацію. Так діти стали бійцями Руху Опору та торували на рівні з дорослими під час постійних нічних переходів та боїв лісові дороги Глухівських, Кролевецьких, Путивльських та Середино-Будських лісів. Про переживання хлопця влучно описав легендарний Микола Єроха який народився у перший рік німецько-радянської війни: «Дев'ять років – то вже можна було багато чого побачити і зрозуміти. І вони, сільські хлопчачки, оцінювали війну тонкими дитячими нервами, по суворих чоловічих настроях і материнських сльозах...»

Вже за часів незалежності написавши книгу «Пам'ять дитячого серця! Анатолій Петрович про це розповідь у розділі з промовистою назвою «Бойова юність». Для хлопців найпершим обов'язком у загоні був догляд за кіньми. Так і Толя мив та чистив коней, пас їх, збирав набої. Кумирами хлопчаків були розвідники, які на привалах розповідали про виконання завдань.

Героїчно загинув його батько – командир роти Петро Голуб 6 грудня 1942 року. Саме його рота прикривала відхід загону Петра Кульбаки в операції «Сарненський хрест». Та не судилося прекрасному педагогу та відданому батьку залишитись неушкодженим – залишився лежати в землі поблизу села Глушкевичі на Сарненщині Рівненської області. На згадку про батька все життя беріг Анатолій Петрович подарунок від старшого Голуба – просте шкіряне портмоне. Потім вже дорослий син їздив на могилу свого батька-захисника.

Навчання та комсомольська юність

Після завершення німецько-радянської війни закінчивши Землянківську семирічну школу юний Толя продовжив навчання у Глухівській середній школі № 1, одержавши свідоцтво із золотою медаллю. У 1954 році Анатолій Голуб вступив до Глухівського педагогічного інституту. За спогадами однокурсників, зокрема Ніни Родинської, він вже тоді відрзнявся особливою серйозністю та відповідальністю. Тому відразу 21-річний Анатолій став громадським активістом та лідером. В той час він був постійним учасником агіткульбригад та виступав на сцені, був до того ж обраний лектором.

Ставши секретарем комсомольської організації в рідній Землянці Анатолій Петрович перевівся на заочне відділення Київського державного педагогічного інституту. А після закінчення вишу здібного юнака перевели у Глухів - до райкому комсомолу. Він відповідав за організацію на Глухівщині ідеологічною, культурно-масовою роботою, тому постійно зустрічався з молоддю 1960-х років на заводах, у колгоспах, керував роботою на численних суботниках та недільниках.

За спогадами багаторічного глухівського радіожурналіста Володимира Безкоровайного Анатолій Голуб «був порядною людиною, хорошим товаришем, який міг допомогти вирішити будь-яке питання. Його чи не найбільше з-поміж нас любила молодь. Кабінет другого секретаря райкому «атакували» з ранку. З усіма питаннями – від організації тематичних вечорів до працевлаштування – зверталися саме до нього. І він допомагав, вирішував. Швидко і вірно. Бо завжди був на пульсі місцевого життя».

Літописець народної боротьби

Саме в той час за наполяганням партизанських керівників командира Петра Кульбаки (його партизанського батька) та секретаря Івана Лисиці юний партизан та активний дописувач документальних нарисів спочатку до єдиної міськрайонної газети «За Перемогу» (згодом - «Народної трибуни»), а потім й решти газет «Глухівщини», «Данкор Глухів», «Неделя» та обласна «Сумщина» Анатолій Голуб почав збирати матеріали про історію учасників Руху Опору на Глухівщині. Для цього ретельно нотував власні спогади, сотні разів зустрічався з живими учасниками тих подій.

З часом Анатолія Петровича запросили на роботу до Глухівського районного комітету Комуністичної партії. А через десяток років перейшов на господарську роботу – був призначений директором Глухівського заводу будівельних матеріалів. Працював щодень майже до свого 70-річчя вже на початку 2000-х років.

Але й перебуваючи на заслуженому відпочинку активно займався громадською роботою: ветерана обрали членом правління Глухівської районної ради ветеранів, брав активну участь у всіх заходах клубу «Надвечір'я» та літературно-мистецького об'єднання «Звенигора». А скільки десятків разів за ці роки побував Анатолій Голуб на численних літературних та історичних конференціях, диспутах, обговореннях і зустрічах у закладах освіти міста та району, запрошувався до інших міст Сумщини та навіть України.

Досвідчений та мудрий Анатолій Петрович ніколи не гнався за відзнаками. Утім, до численних військових нагород вже за часів незалежності України відомий діяч став лицарем Ордена Богдана Хмельницького. Президент України Леонід Кучма особисто вручав видатному літописцю історії рідного краю золотий годинник з гравіюванням.

Своєрідним підсумком своєї потрібної діяльності Анатолій Петрович залишив книжки. В 1997 році – така вимріяна книга «Пам'ять дитячого серця», а через півдесятиліття в 2003 році доповнене друге видання. Першу він приурочив до 56-річниці партизанського параду в селі Дубовичі 23 лютого 1943 року, а друге видання - напередодні свого 70-річчя.

Також, А. П. Голуб - Людина з великої букви залишив з дружиною по собі міцні сімейні коріння: достойними вирости його сини й онуки, а вже й правнуки.

1 серпня
**100-річчя від дня народження
Микола Павлович Стожка**

1 серпня 1923 року народився майбутній патріот свого краю, якому німецько-радянська війна та інвалідність не завадили стати відомим та плідним істориком. Відчувавши, почергово, всі труднощі тоталітарних режимів у дитинстві (колективізація та голодомор, організовані СРСР) та новий нацистський порядок у юності), 20-річний Микола був винагороджений можливістю у вересні 1943 року піти на передову «чорносвітником».

Природні допитливість та здатність мислити врятували солдата від тягот передової. До січня 1944 року він перебував курсантом у складі 745-го армійського запасного стрілецького полку Першого українського фронту.

А вже на початку 1944 року молодого командира взводу 1033-го стрілецького полку 280-тої стрілецької дивізії Першого українського фронту «кинули» у вир війни. Здібний офіцер у квітні того ж року вступив на курсантські курси молодших лейтенантів при 1-й гвардійській армії 4-го

українського фронту. Закінчивши курси у серпні 1944 року він командиром взводу вже 258-го стрілецького полку 56-ї гвардійської стрілецької дивізії 2-го Прибалтійського фронту знову був направлений у вир війни. В цей час довелось йому воювати в східній частині Латвії у ході Мадонської наступальної операції, коли війська просунулись на 60-70 км уздовж північного берега Західної Двіни і звільнили великий вузол залізничних і шосейних доріг – м. Мадона. З початком осені в ході Ризької операції до 22 жовтня вийшли до Тукумського рубежу оборони військ вермахту, блокувавши в Курляндії групу армій «Північ». Саме в ході блокадних боїв на Курляндському півострові у січні 1945 року було поранено лейтенанта Миколу Стожка.

Він втратив зір і до 15 липня 1945 року лікувався в Москві.

Повернувшись додому до Кролевця інвалідом війни I групи 22-річний ветеран був не потрібний державі-переможниці. Єдине, що одержав Ордени Вітчизняної війни II та III ступенів.

Лише в січні 1947 р. молодому хлопцю вдалося влаштуватися на посаду робітника навчально-виробничого підприємства УТОС у Кролевці, де працював до вступу у вересні 1950 р. на історичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Під час навчання, у лютому 1953 р. (напередодні смерті Сталіна) став членом КППРС. Отримавши диплом з відзнакою за спеціальністю «Історія СРСР» у серпні 1955 р. перші три роки працював учителем історії у середній школі с. Воронинці Лазірківського району (з 2020 р. – Новооржицької селищної територіальної громади Лубенського району) Полтавщини. У серпні 1958 р. переїхав поближче до рідного міста: рік працював вчителем історії Обтовської середньої школи Кролевецького району. Також був обраний секретарем парторганізації школи.

У серпні 1959 р. був призначений заступником директора навчально-виробничого підприємства УТОС у Кролевці (обіймав цю посаду більше десятиліття до липня 1972 року). Весь цей час виконував обов'язки секретаря парторганізації підприємства. Саме цей аспект і дозволяв влаштуватися людині з особливими потребами у радянському суспільстві. Крім того, за сумісництвом з 1 вересня 1962 року 39-річний Микола Павлович працював викладачем соціально-економічних дисциплін Кролевецького профтехучилища художнього ткацтва.

З 1968 по 1970 роки Микола Стожок був здобувачем на кафедрі історії Харківського ордена Трудового Червоного прапора державного університету ім. О. М. Горького (нині – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна). На раді історичного факультету 12 грудня 1970 р. 47-річний М. П. Стожок захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата

історичних наук на тему «Трудящі Сумщини в боротьбі за владу Рад у період громадянської війни 1918 – 1920 рр.». Успішний захист було затверджено рішенням Президії Вищої атестаційної комісії при міністерстві вищої та середньої спеціальної освіти СРСР 31 березня 1972 року. Він спеціалізувався над вивченням історії рідного краю та історії революційного руху на Кролевеччині.

15 листопада 1972 року 49-річного Миколу Стожка було призначено на посаду старшого викладача історії КПРС кафедри марксизму-ленінізму. Через два роки він був обраний на посаду в. о. доцента. Наказом міністра освіти Української РСР О. М. Маринича 1974 року «за багаторічну сумлінну роботу по підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів та з нагоди 100-річчя від дня заснування Глухівського державного педагогічного інституту» вченого було нагороджено значком «Відмінник народної освіти УРСР».

Не дивлячись на погане здоров'я він активно брав участь в громадському житті інституту. В 1974 році був обраний член партбюро, керував громадсько-політичною практикою студентів. Науковець неодноразово публікував статті на історично-партійну тематику у місцевій періодичній пресі. Написав також декілька історичних нарисів. Рішенням вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів СРСР від 7 квітня 1976 року М. П. Стожку було присвоєне вчене звання доцента по кафедрі марксизму-ленінізму.

Микола Павлович запам'ятався студентам «розвинутого соціалізму» як гарний лектор історії КПРС на перших курсах педагогічного факультету підготовки вчителів 1-3-х класів та ОТФ. Крім того, він керував студентським гуртком. Найкращі роботи щорічно відзначалися на обласному турі Всесоюзного конкурсу з проблем суспільних наук.

За словами старшого викладача М. Й. Заремського Микола Павлович проводив значну роботу з патріотичного виховання молоді, прищеплював любов до рідного краю у своїх друкованих роботах та виступах перед студентами.

Доцент М. П. Стожок активно розробляв та упроваджував до освітнього процесу новаторський на той час метод проблемного навчання. Його лекції та семінари відрізнялися високим теоретичним та методичним рівнем, вони з цікавістю сприймаються студентами.

У 1980 р. учений брав участь у написанні фундаментальної праці «Історія міст та сіл Української РСР: Сумська область»: підготував три історичні нариси «Кролевець», «Вороніж» та «Коротченкове». Загалом цей рік виявився плідним для вченого, який практично не бачив. Завдяки

допомозі дружини Олені Петрівні, яка писала та друкувала все це, вдалося підготувати понад 20 статей в районних та обласних газетах. Довгий час, до 1982 року М. П. Стожок проводив активну політико-виховну роботу. Зокрема, працював пропагандистом Глухівського міського партії, був членом районного товариства «Знання». Щорічно виступав із понад 20 лекціями перед студентами інституту, а також у колективах підприємств та організацій Глухова і Кролевця. Також неодноразово обирався головою профгрупи кафедри марксизму-ленінізму.

Загалом у 1979-1984 роках було надруковано близько 60 статей та нарисів обсягом 20 друкованих аркушів й завершено монографію «У боротьбі за здобуття Жовтня» (З історії бойової співдружності трудящих Радянської Росії і України в роки громадянської війни 1918 – 1919» (увійшла в план видання «Вища школа» у 1984 році). Більшість із статей було написано на основі архівних джерел, як наукові повідомлення.

На честь «40-річчя Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні» ім'я М. П. Стожка було занесено до обласної Книги трудової доблесті.

Вчений за період 1984-1989 років брав участь у 5 наукових конференціях з тезами доповідей, опублікованих у наукових збірниках. Також він опублікував 11 статей в енциклопедичному довіднику «Великий Жовтень і громадянська війна на Україні». А загалом у ці роки у періодичній пресі вийшло понад 100 історико-краєзнавчих статей.

Викладач на сьомому десятку й надалі продовжував ефективно керувати студентським гуртком, де щороку працювали по 8-10 студентів. Одна, а то й дві найкращих студентських наукових робіт щороку направлялися на відповідні конкурси. Їх автори нагороджувалися Почесними грамотами Сумського обкому комсомолу.

З проголошенням незалежності України 68-річний доцент кафедри суспільних наук Микола Павлович Стожок й надалі плідно навчав студентів. Зокрема, Він продовжував викладати на дошкільному факультеті та заочному відділі. Ще на півставки він працював секретарем-читачем, досліджуючі свої улюблені краєзнавчі теми. 1 вересня 1997 року 74-річний Микола Павлович написав заяву про звільнення з посади викладача кафедри соціально-економічних дисциплін у зв'язку із закінченням терміну договору. Провів на пенсії шість років активного життя. Помер видатний історик та прекрасна людина 20 липня 2003 року на 80-му році життя. Від так, нещодавно минув 20-літній ювілей з дня смерті. Похований Микола Павлович Стожок на Вознесенському цвинтарі Глухова.

3 вересня
**75 років від дня народження
Олександра Єгоровича Ковальова**

Народився Олександр Єгорович 3 вересня 1948 р. у селі Гірки Новгород-Сіверського району Чернігівської області саме на березі цієї чарівної річки.

Майструвати маленький Сашко вчився біля батька - вправного сільського тесляра. А вечорами він тулився до матері, Галин Іванівни: як то вона вишиває-вимальовує сонце на полотні, а на килимах загоряються багряні калинові грона. Після закінчення семирічки в рідному селі він вступив до училища декоративно-прикладного мистецтва № 14 у м. Івано-Франкове Львівської області.

Одержавши диплом він у 1966-1967 навчальному році працював учителем образотворчого мистецтва та праці у Камській восьмирічній школі Чернігівської області. Потім переїхав до Сосниці, де був призначений учителем малювання у школі та на осінь був призваний до лав Збройних Сил. За свідченням самого Олександра Єгоровича саме й тут помітили його талант та дозволили молодому сержанту займатися творчістю при штабі полку. Саме

в майстерні, де висіли написані картини, путівку для розвитку майстерності дав генерал округу, що вирішив відвідати молодого художника. Завдяки його підтримці військова служба Ковальова тривала не до листопада, а лише до травня 1969 року з направленням до подальшого навчання.

Тому в серпні того ж року він вступив на художньо-графічний факультет Одеського державного педагогічного інституту імені К. Д. Ушинського. І знову допомогла випадковість та підтримка за його талант. Педагогічну практику вдалося проходити не у другій глухівській школі, а в Глухівському державному учительському інституті. Як згадує сам ювіляр коли вперше зайшов до аудиторії, то перші декілька хвилин просто стояв, знітившись перед сотнею пар дівочих очей – майбутніх учительок. Але відразу відчув підтримку і потребу в спілкуванні, то через півгодини помітив, як його з інтересом слухають студентки. Його працю та талант визнали. Утім молодий практикант потім декілька днів думав чи варто йому бути викладачем-лектором. І таки став ним, бо одержав підтримку та лист-запрошення на роботу до вишу в древньому Глухові. І саме з 1973 року трудова діяльність та творчість нерозривно пов'язана з національним педагогічним університетом.

На перших порах молодий викладач таки хвилювався. І лише підтримка студентів, колег та керівництва Глухівського державного педагогічного інституту ім. С. М. Сергєєва-Ценського надихнули йому упевненість та потрібність, адже Олександр Єгорович завжди відрізняється підвищеною вимогливістю, перш за все, до себе, на перший погляд строгістю і вимогливістю до студентів, але великою добротою та товаристкістю до оточуючих. Молодий викладач образотворчого мистецтва навчав майбутніх вчителів малювати, бачити, створювати прекрасне.

Перші роки молодого викладача припали на активну підготовку до 100-річчя глухівського педагогічного вишу. До його побажань з оформлення території навіть прислухався тодішній ректор педінституту Іван Тихонович Качан. Багато емоцій та переживань довелось пережити майбутньому митцю при розробленні ескізу значка до 100-річчя закладу вищої освіти. Не відразу визнали його задум, але ректор відзначив грошовою премією, а Глухівський райком КПУ нагородив Грамотою.

Вже наступного року одержав Почесну грамоту від Республіканського дому самодіяльної творчості. У 1978 році обійняв посаду старшого викладача кафедри педагогіки. А також в цей час, з 1977 по 1980-й щороку та ще у 1984 та 1986 роках нагороджувався Почесною грамотою Глухівського державного педагогічного інституту. У 1982 та 1984 роках були Диплом та Почесна грамота Сумської обласної ради профспілок.

Далі визнання вийшло на рівень республіки. В 1985 році Олександр Ковальов був відзначений відомчою нагородою міністерства освіти Української РСР «Відмінник народної освіти України». В період з 1985 по 1991 рік художник був учасником дев'яти республіканських художніх виставок «Людина і світ» у Києві під егідою дирекції виставок Спілки художників України. Зокрема, за картину «Щастя» був відзначений Почесною грамотою оргкомітету Республіканської художньої виставки, присвяченої 40-річчю Великої Перемоги.

Досліджуючи декоративно-прикладне мистецтво рідного краю, Олександр Ковальов багато часу віддав творенню «фірмового», глухівсько-сіверського рушника на зразок знаменитого крелевецького. Однак той же хрестик «горить» на ньому по-глухівськи, рушнікова «графіка» представлена повнотою місцевих сюжетів, в барвистих орнаментах - види Глухова, пам'ятки культури і архітектури: красень університет, глухівські храми - Миколаївська церква, Трьох Святих Анастасій, Спасо-Преображенський храм, Триумфальна арка, інші.

Олександр Єгорович пригадує, як надихнув його на написання першого посібника в середині 1990-х років академік Федір Овчаренко. Він завітав в інституті до його майстерні, з цікавістю ознайомився з полотнами та запропонував описати досвід, потім запросив до Києва.

З грудня 1995 року О. Ковальов - доцент кафедри естетичного виховання. Багатим на відзнаки став 1998 рік. Художнику та викладачу було присвоєне вчене звання доцента та Почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України». Від так, Олександр Ковальов у лютому цього року обійняв посаду завідувача кафедри естетичного виховання, а у 2001 році перейшов на викладацьку діяльність доцента кафедри педагогічної творчості. Його лекції, лабораторні та практичні заняття з методики викладання образотворчого мистецтва, а особливо з фахових дисциплін (рисунок, живопис, декоративно-прикладне мистецтво, скульптура) завжди відзначаються високим науково-педагогічним рівнем.

Викладач та художник в 1999 році призначався членом журі Всеукраїнського конкурсу в номінації "Образотворче мистецтво", "Учитель року-99" у місті Севастополь, також наступного року Міністерством освіти і науки України був призначений головою державної екзаменаційної комісії Барського педагогічного училища на Вінниччині.

У 2004 році Олександра Ковальова відзначили Почесною грамотою Президії Українського фонду культури. 2007 року увійшов до Спілки дизайнерів України. Також цього року був нагороджений Дипломом II ступеня організаційного комітету Всеукраїнської виставки-форуму книги. Двічі його

діяльність була відзначена Національною академією педагогічних наук України: у 2009 році Грамотою, а через п'ять років - Подякою Президента НАПНУ Василя Кременя. Саме з 2009 року Олександр Ковальов продовжує обіймати посаду доцента кафедри теорії і методики початкової освіти

2018 року художник на міжнародній виставці «Квітуча Україна» був відзначений Дипломом I ступеня. Також цього року, він як керівник проєкту став переможцем X Міжнародного конкурсу молодих дизайнерів «Україна квітуча 2018», одержавши диплом I ступеня Міністерства освіти і науки України. Ще тоді він був учасником художньої республіканської виставки «Барви України» у Києві, а в 2021 році - виставки декоративно-ужиткового мистецтва «У барвистім вінку з хлібом на рушнику» в рамках обласного фестивалю народної творчості «З любов'ю до тебе, рідний краю!», присвяченої 30-й річниці незалежності України.

У талановитого майстра надійний тил та прекрасна родина. Першими і кращими помічниками у творенні сучасних зразків народного мистецтва стали дружина - Олександра Василівна, донька - Надія, син - Олександр, Як бачимо, в сім'ї, крім Надії, усі - Олександрі. Це ім'я приносить Ковальовим творчий успіх. Адже і чоловік Надії, що зараз працює вченим секретарем Національного заповідника «Глухів», також Олександр, то й що відомий громадський діяч, а зараз військовослужбовець Мірошніченко.

Отже, півсторіччя клопіткої, плідної мистецької та педагогічної діяльності Майстра репрезентовано в популяризації декоративно-прикладного мистецтва Полісько-Сіверського регіону в численних виставках, конкурсах, вернісажах й розкрито у науково-методичному посібнику Олександра Ковальова «Декоративно-прикладне мистецтво». Олександр Єгорович - учасник понад 50 міських, обласних, усеукраїнських та міжнародних художніх виставок творів декоративно-прикладного мистецтва.

Окрім того, він є автором понад 30 наукових праць та автором навчально-методичних посібників з грифом Міністерства освіти і науки України. Першим в 1997 році постала «Методика викладання декоративного мистецтва у початковій школі». Також з-під пера вченого та митця вийшли навчально-методичні посібники «Декоративно-прикладне мистецтво у школі. 1-7 класи» (2006), «Образотворче мистецтво у школі» (2019) та 300-сторінковий «Малюнок з натури, декоративний малюнок, тематичний малюнок, бесіда».

21 вересня
**120-річчя від дня народження
Якима Олександровича Кривка**

Яким Олександрович Кривко народився 21 вересня 1903 року в селі Котлів на Полтавщині (тепер Чорнобаївського району Черкаської області. Однак, нині це село не існує, бо було затоплене водами Кременчуцького водосховища у 1959-1960-х роках).

Після закінчення школи, за свідченням кандидата історичних наук Ірини Мошик у 1920-ті роки він закінчив у Золотоноші вищі педагогічні курси, а потім вступив на історико-філологічний факультет Київського інституту народної освіти. Після закінчення цього закладу вищої освіти в 1929 році в буремні роки колективізації та наступного Голодомору викладав українську мову та літературу в школах та технікумах на Полтавщині, Чернігівщині. Саме в цей час почав займатись краєзнавством – хобі, що стало сенсом всього життя Якіма Олександровича.

З початком німецько-радянської війни 38-річного педагога було мобілізовано до лав Червоної армії. Повернувшись до мирного життя Яким Олександрович переїхав до Глухова. У 1951-1964 роках працював викладачем української мови і літератури Глухівського учительського та педагогічного інститутів, а згодом у технікумі механізації сільського господарства.

В цей час Яким Кривко активно публікувався на сторінках районної газети «Народна трибуна» та інших "районках" й обласних виданнях на краєзнавчу тематику та з історії літературної спадщини. Гортаючи підшивки «районки» за 1950-1970-ті роки відчуваєш результати значної роботи дослідника. Зокрема, в 1957 році він став автором першого ґрунтового дослідження «З історії Глухова», в 1961 році – «З історії заселення нашого краю», а в 1963 році – дослідив джерельну базу історії Глухівщини та в 1972 році «Глухів у літописах та архівних джерелах». Так Яким Олександрович ще й надав методичну допомогу тодішнім дослідникам історії, зокрема, для написання історії всіх населених пунктів Глухівського району. Все це дало можливість ґрунтовно висвітлити історію нашого краю у фундаментальному виданні «Історія міст і сіл України».

За інформацією кандидата історичних наук Ірини Мошик практично відразу після переїзду до Глухова в повоєнний час, Яким Олександрович став на захистив від зруйнування Київську браму Глухівської фортеці, яка знаходилася в аварійному стані: «Для цього він побував у керівників району, після чого у Київ та Москву полетіли телеграми з проханням допомогти відремонтувати цінну пам'ятку історії та архітектури...»

Також дослідник вперше познайомив жителів міста та району з історією Глухівщини різних історичних періодів (зокрема, «Події російсько-шведської війни 1708-1709 років у нашому краї» в 1959 році, «Як з'явилася картопля на Глухівщині» в 1961 р., про заснування Глухівської бібліотеки в 1964 р., «З музичної спадщини Глухова» в 1965 р., «Глухівщина за 50 років» у 1967 р., «Новгород-Сіверський і Глухів» та «Путивль і Глухів» у 1971 р., «Глухівській пошті – 300 років» у 1972 р., «Декабристи і Сумщина» в 1975 р., «Городища – слов'янські поселення» у 1978 р.) та життєписами видатних, але не відомих за радянської влади земляків. Так, на початку 1960-х років розповів про композиторів з Глухова М. Березовського (1965, 1968, 1977), Д. Бортнянського (1968, 1975), Ю. Шапоріна (1968) та художників А. Лосенка, Г. Нарбута (1966, 1968), М. Мурашка (1968), В. Мохова (1968) та К. Ломикіна (1969, 1974), істориків М. Маркевича (1964), І. Кулжинський (1968), Ф. Уманця (1968), Ф. Ернста (1968), В. Романовського (1969) та О. Марковича (1968) або діяльність архітектора А. Квасова у Глухові (1966, 1968) чи мемуаристів М. Ханенка або Я. Марковича (1968) та письменника

Л. Цвейфеля (1968) й поета О. Палажченка (1969), актора Л. Тарабарінова (1977), етнографа П. Литвинової-Бартош (1968) та ученого М. Філоненка-Бородича (1975).

Невтомний дослідник з особливим літературним хистом багато досліджував, як «Волокитинський художній фарфор» (1963), «Глухівський полк» (1976) та життєпис генерала Г. Рудченка (1965) або Героя Радянського Союзу Г. Безуглого (1965), так і «Театральне минуле Глухова» (1966, 1971), «Пам'ятки природи Сумщини» (1971) чи «Слово о полку Ігоревим» (1967, 1968) та життєпис поета В. Туманського (1968), а також «Глухівська окружна федерація письменників у 1925-1930 років» (1971) та «Глухівська недільна школа» (1972), а також «Танцюристи з України» (1975).

Його окрема краєзнавча студія присвячена зв'язкам з Глуховом Г. Квітки-Основ'яненка (1963, 1968), С. Сергєєва-Ценського (1963, 1968), О. Довженка (1964, 1968). У сумлінного літописця було широке коло дослідницьких інтересів. Він писав про перебування у Глухові С. Васильченка (1964, 1968), Т. Шевченка (1961, 1964, 1968), А. Лосенка (1968), Я. Журби (1965, 1968), Л. Барановича (1968), М. Гоголя (1964, 1968), Г. Сковороди (1968, 1972), М. Ломоносова (1961, 1965), М. Глінки (1968), Петра I (1966), Ю. Смолича (1975), Д. Фонвізіна (1968), К. Ушинського (1974) тощо.

Остання публікація дослідника вийшла 27 вересня 1979 року в газеті під назвою «Історія академії наук». Загалом Яким Олександрович за своє творче життя створив та опублікував понад півтисячі газетних статей про видатних діячів Глухівщини – краю, який для нього став рідним, а також з історії науки, літератури, культури, мистецтва та охорони пам'яток. Більшість із них – це перше введення до наукового обігу інформації про історичні події та діяльність відомих персон. Для збирання інформації, як то кажуть, по крупинкам, краєзнавцю довелось багато працювати в бібліотеках. Для своєї особистої бібліотеки йому вдалося у важкі для букіністів 1950-1970-ті роки придбати понад 1000 томів різножанрової літератури, включаючи унікальні видання з історії. На почесному місті в нього були подарунки-твори від письменників – земляків про яких він так багато писав.

Жив невтомний дослідник у м. Глухів, нині Шосткинського району. Помер Яким Кривко він 14 жовтня 1980 року. Похований у Глухові.

3 жовтня
85 років від дн народження
Галини Василівни Ковальчук

Галина Василівна – знаний український вчений у галузі педагогіки та методики викладання природознавства, зоології та екології, кандидат педагогічних наук (1974), доцент (1977), професор кафедри природничих дисциплін (1990) Глухівського державного педагогічного інституту, Заслужений працівник народної освіти України (1994).

Народилася вона 85 років тому, напередодні Другої світової війни, в селі Рудня-Крупчатка Лугинського району Житомирської області. 1961 року закінчила біологічний факультет Ужгородського державного університету за спеціальністю «зоологія». Чотири роки (до 1965 року) працювала вчителькою біології у сільських школах Вінниччини та рідної Житомирщини – напрацьовувала так потрібний для подальшого наукового життя методичний досвід педагога. У 1965 році Галина Ковальчук почала займатись тим, що на майже чотири десятиліття стало для неї улюбленим. Вона обійняла посаду науковому співробітника зоологічного музею Ужгородського державного університету.

Утім визначальним таки став Глухів, куди в 1967 році переїхала 29-

річна вчена разом із чоловіком Генріхом Ковальчуком, який з часом став кандидатом філологічних наук, професором, проректором з навчальної та наукової роботи й багаторічним деканом факультету початкової освіти. У Глухівському державному педагогічному інституті Галина Василівна почергово обіймала посади викладача, старшого викладача, доцента та, нарешті, завідуючої кафедрою природничих дисциплін та професора педінституту (нині Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка). Понад 20 років (з 1985 по 2008 роки) вона очолювала кафедру природничих наук. Під її керівництвом виросла плеяда молодих фахівців, що гідно продовжують напрацювання її наукової школи (Надія Василівна Хлонь, Алла Миколаївна Кмець, Інна Миколаївна Коренева, Марина Володимирівна Хроленко та інші). Ентузіазм керівника сприяв створенню зоологічного музею – й зараз улюбленого місця проведення занять студентів та екскурсій для школярів різного віку.

Довгий час була провідним викладачем курсу «Зоологія з основами екології» не лише у глухівському виші, але й серед колег України. Вчена запам'яталася десяткам тисяч студентів як цікава та мудра викладачка, що досконало володіла методикою викладання. Й зараз згадують її цікаві лекції, мудре керівництво курсовими, дипломними та магістерськими роботами. На початку 1990-х років чи не єдина в Глухівському педагогічному інституті Галина Василівна (як, до речі, і її чоловік) у навчальному процесі при викладанні курсу зоології та методики викладання природознавства, послідовно послуговувалися українською мовою.

Крім того, вона активно займалася науково-дослідною та науково-методичною роботою. Недарма Галину Василівну запросили до редакційної колегії журналу «Початкова школа». Також учена відповідально на громадських засадах працювала науковим кореспондентом відділу початкового навчання науково-дослідного інституту педагогіки Української РСР. Окрім того, входила до складу координаційної ради України з проблем екологічної освіти, тому брала активну участь у розробці концепції екологічної освіти, яка активно запроваджувалася в тодішніх школах України. Так, Галина Василівна однією з перших торкнулася проблеми формування у школярів екологічних понять, екологічної культури і свідомості. Її розробки виходили за межі традиційної методики, орієнтують на нові підходи до викладання предметів біологічного циклу, формуючи нового для того часу розуміння відповідальності кожного за збереження природи.

Галина Ковальчук була авторкою понад 100 науково-методичних публікацій у журналах, збірниках з проблем природознавства, екології, зоології та навчальних посібників для студентів педагогічних вишів. Серед них здобули популярність «Зоологія з основами екології», яка

перевидавалася 6 разів (у 1988, 2000, 2001, 2003, 2007, 2018 роках), а також «Методика викладання природознавства» (два видання: 1981, 1990 рр.) та «Методичні рекомендації з основ екології» (1999).

У 1987 році Галина Василівна була нагороджена значком «Відмінник народної освіти Української РСР». На 120-річчя Глухівського педагогічного університету вчена разом з іншими великими глухівськими викладачами Лідією Кирилівною Нарочною, Вірою Іванівною Мринською та В'ячеславом Антоновичем Кубицьким одержала в 1994 році почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України». Це був перша така державна нагорода в історії закладу вищої освіти Глухова.

До 60-річного ювілею була нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (1998).

Вийшовши на пенсію деякий час проживала в Глухові та потім з чоловіком Генріхом Степановичем Ковальчуком (1936-2017) переїхали до дітей в український Крим. Померла 11 травня 2019 року в місті Севастополь Автономної Республіки Крим, де й похована, як і чоловік.

6 (17) листопада
**315 років від дня проголошення
Глухова столицею Лівобережної України**

Після спалення московитами гетьманської столиці Івана Мазепи славного Батурина столичне життя Гетьманщини майже на століття в 1700-1780-х роках переноситься до нашого Глухова.

Саме 315 років тому в листопаді 1708 року в Глухові відбуваються важливі події, що ознаменували, за влучним висловом відомого історика Валерія Белашова, початок Глухівського періоду в історії Гетьманщини

Тривала активна фаза Північної війни 1700-1721 років, що означала прекрасні перспективи за підтримки шведів – гарного союзника ще з часів Богдана Хмельницького – Гетьманщині нарешті відійти від Московії та стати незалежною європейською державою. Тому вже не молодий, але досвідчений 69-річний Іван Мазепа з наближенням до північних кордонів своєї держави шведських військ на чолі з королем Карлом XII поставив все на таку важливу геополітичну та, як ми гарно розуміємо, історичну перспективу. Також ми знаємо, що шальки терезів хитнулись, на жаль, не в наш бік і тодішній

самопроголошений імператор Російської імперії Петро I жорстоко (а як ще діють керманичі цієї країни) розправився з українцями.

13 (2) листопада 1708 року російський генерал князь Олександр Меншиков заволодів Батурином та знищив столицю Гетьманщини, вирізавши 15 тисяч городян, аж Сейм став червоним від крові.

Наступного 14 (3) листопада 1708 р. до 8-тисячного Глухова, що був визнаний за майбутню столицю Лівобережної Гетьманщини, почали прибувати найвищі козацькі старшини разом із ближнім боярином Григорієм Долгоруковим, якого супроводжували Білозерський та Оренбурзький полки. Ще пам'ятали глухівчани як за майже чотири десятиліття перед тим в 1669 році тут обирали Дем'яна Ігнатовича, якого потім російські та радянські історики наречуть Многогрішним, як ніби, відчуваючи, оцінку свої дій з українцями.

Далі три дні тривали приготування. Вже тоді до жорстокої політики московитів додалися не лише негативна оцінка прагнення українців до самовизначення, але й поступове перекручування фактів, що ми бачимо й зараз. Згідно з каноном російської історіографії “Літописної оповіді про Малу Росію та її народ і козаків узагалі” (1785-1786) інженера-генерала-майора та історика Олександра Рігельмана (1720-1789) «...Коли після зради Мазепи Малоросія, а більше - військо козацьке, залишилося без провідника, від чого б могли розпочатися різні заворушення та розбрат міжусобний, задля цього належало правителю це попередити. Не менш про військовий випадок, до розпорядження потрібного, цар, за надісланим указом, одразу звелів зібрати Раду, на якій би козаки вибрали гетьмана, але подали б наперед йому для того гідних на такий чин кандидатів. Очільники малоруські негайно зібрали Раду з їхніх провідників, та подали государеві кандидатури найдостойніших людей із найперших полковників своїх: Чернігівського - Павла Полуботка, Стародубського - Івана Скоропадського. Із них цар вибрав і призначив у гетьмани останнього, людину надійну і заслужену, а про Полуботка сказав: “Цей дуже хитрий; він може Мазепі уподібнитися”.

Цій раді 36-річний цар Петро I надав особливого значення, про що свідчить його особиста участь у ній, а також участь інших високих царських персон. На раду з'їхалися вірні цареві козацькі полки. Вона також відбувалася на Соборному майдані.

17 (6) листопада 1708 року на спеціальній раді, яка проходила на майдані між нині існуючою новозбудованою Миколаївською церквою (ще без дзвіниці) та дерев'яним Троїцьким собором під пильним оком російських урядовців та за умови оточення козацької ради царськими військами Білозерського полку гетьманом був обраний 62-річний стародубський полковник Іван Скоропадський (1646-1722). Брат його дружини Анастасії і чоловік її сестри в цей час служили Івану Мазепі.

Сама рада була організована за всіма московитськими канонами:

Спочатку чернігівський архієпископ І. Максимович привів до присяги полковників, старшин і козаків. Потім до народу звернувся князь Григорій Долгорукий, а дяк посольського наказу Михайло Родостамов прочитав грамоту про відкриття Ради. Потім Князь Григорій Долгорукий вручив гетьману Лівобережної України Івану Скоропадському царську грамоту, гетьманську булаву і військові клейноди. За документом Петро I обіцяв для Гетьманщини права і вольності, які були «даровані» ще Богдану Хмельницькому. Учасники ради тричі проголосили Стародубського полковника І. Скоропадського “достойним урядом”, і Г. Долгорукий передав новообраному гетьманові клейноди.

У присутності ради, яка мала бути козацькою, новий гетьман по присяжному листу посольського наказу прийняв присягу, відрекомендувався царю і вельможам. Все як хотіли московити...

Після прийому Петра I у гетьманській садибі, тепер на цьому місці міський Палац культури та «Гостинний двір» (навпроти Трьох-Анастасіївської церкви) цілий день йшло гуляння старшин і люду, відбувалася гарматна стрілянина, у людський натовп кидали гроші у паперових згортках від семи алтин до гривні. З цього часу Глухів було проголошено столицею Лівобережної України.

18 (7) листопада 1708 року цар Петро I у своїй грамоті затвердив Івана Скоропадського на посаді очільника Лівобережної Гетьманщини.

Проголошення анафеми Іванові Мазепі

Окрім перенесення столиці, показове обрання нового керманіча цар Московії хотів ще хоча б бутафорської, але показової, над Іваном Мазепою, який для нього був взірцем керівника, але який перейшов до нього в опозицію.

19 (9) листопада відбулося проголошення анафеми Івану Степановичу - у стилі середньовічної інквізиції під керівництвом Феофана Прокоповича. Спочатку, в Глухові відбувся Собор духовенства, який проголосив прокляття Іванові Мазепі. У соборній церкві було зачитано вирок опудалу гетьмана. Меншиков і Головкін зірвали жалувані І. Мазепі грамоти, зірвали з опудала Андріївський орден, яким був нагороджений опальний гетьман, кинули їх під ноги палачу. Останній потяг опудало по вулицях (нинішньою – Терещенків на північ в район стадіону) до шибениці. Там під прокляття одягнутих у все чорне кліриків зі свічками у руках чучело спалили. Водночас із цим у Глухові стратили Чечеля та інших однодумців І. Мазепи, взятих у полон в Батурині. Петро I намагався всіма засобами залякати народ, викоринити навіть саму думку про Україну як незалежну від Росії державу.

В таких дещо трагічних умовах Глухів став столицею, де ще майже протягом століття українці намагалися відстоювати автономію Української держави.

Святкування 300-річчя проголошення Глухова Гетьманською столицею

Півтора десятиліття тому, 6 листопада 2008 року в Глухові урочисто святкувалося проголошення міста Гетьманською столицею. Серед інших заходів було відкрито відповідний пам'ятник, у Національному заповіднику «Глухів» (який, якраз до урочистостей отримав цей високий статус) було відкрито музей археології.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка кафедрою історії (на той час соціально-економічних дисциплін) спільно із Національним заповідником «Глухів», інститутом держави і права НАН України та Академією педагогічних наук України було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Освіта і культура Гетьманщини».

Національним банком України було введено в обіг 10 листопада 2008 року срібну монету «Глухів» номіналом 10 гривень. Вона належить до серії «Гетьманські столиці» та зараз коштує 3 тисячі гривень.

18 листопада
75 років від дня народження
Володимира Михайловича Куриленка

Відомий український вчений - мовознавець та діалектолог, ректор Глухівського педагогічного інституту Володимира Куриленка в 1990-1995 роках залишив по собі гарні спогади.

Доводилося чути, від колег, що знали та працювали поруч з Володимиром Михайловичем про його людяність та доброту, а також про визначного керівника наукової лабораторії згадують як про інтелектуала з витонченою інтелігентністю та душевною красою і в той же час людини з дотепним гумором.

Народився Володимир Михайлович 18 листопада 1948 року в невеличкому селі Тальки Новоград-Волинського (а з 2022 року – Звягельського) району Житомирської області, не спроста очевидно, на Поліссі, яке буде вивчати, чи не все життя та житиме, але вже на північно-східній його частині. Очевидно, любов до української мови, до професії вчителя заклали

його батьки - учителі: Михайло Федорович - директор восьмирічної школи та Євгенія Антонівна - учителька української мови,

«Скільки пам'ятаю себе стільки я у школі, адже дитячого садочка, згадував Володимир Михайлович, у селі не було, тож доводилося батькам мене брати до школи. Відтак мій педагогічний стаж розпочався з трьох років і в іншій професії я себе уявити не міг...»

Після закінчення восьмирічної школи з 1963 року продовжував навчання у центрі сільради в Гульську (зараз в складі Стрийської сільської територіальної громади). Тож атестат одержав у Гульській десятирічці і пишався вчений тим, що був родом із краю, який згадував Тарас Шевченко у поемі "Варнак": "Мій герой із села Гольське...". Додому доводилося ходити вздовж річки Случ долаючи менші потічки через згадуваний у поемі Чорний ліс, назва якого говорить сама за себе.

Закінчивши з відзнакою 1970 року філологічний факультет Житомирського педагогічного університету імені Івана Франка молодий учитель української мови і літератури відразу починає працювати за фахом. Його навіть призначають завучем Червоновільської восьмирічної школи в невеличкому селі Червоновільськ (поблизу легендарної ще з часів Володимира Великого Городниці) на кордоні з Рівненщиною. Утім, за тодішньою традицією, восени того ж 1970-го забирають до лав Радянської армії. Строкову службу він проходив на Балтійському флоті, у запас звільнився старшим матросом; повернувся до вчительської професії у колишній райцентр Городниця.

Через рік, у 1974-му доля привела його на Глухівщину. Все дуже просто: дружина Ніна Іванівна Бортник, з якою народилися майже день у день (18 листопада – Володимир, а 23-го – Ніна), разом росли, ходили до школи (лише навчалися в різних вишах) улітку 1974 року одержала направлення до Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур. 25-річна випускниця Харківського сільськогосподарського інституту імені В. В. Докучаєва почала працювати молодшим науковим співробітником у лабораторії захисту рослин глухівського ВНДІЛК.

А її ровесник рік (з другої чверті) тимчасово працював за своїм фахом у Слоутській середній школі. В цей рік за директорства Віктора Костянтинівича Шведуну до відомої та престижної сільської десятирічки прийшло багато відомих в майбутньому на Глухівщині молодих педагогів: біологи Марія Корніївна Шпак та Ганна Петрівна Суровицька, філолог з російської Роза Григорівна Боброва, вчителька початкових класів Олександра Іванівна Костюченко (в майбутньому Слоутський сільський голова) та багато інших.

Утім професійність 26-річного Володимира Михайловича стає його одним із дороговказів і він працює в райцентрі. Вже того ж року, за сумісництвом починає за погодинною оплатою працювати викладачем на відділенні заочного навчання у Глухівському педагогічному інституті, а в 1975 році - викладачем у Глухівському професійно-технічному училищі та асистентом кафедри мов і літератури в педінституті. Саме тут він пройде за наступні майже чотири десятиліття всіма сходинками свого професійного зростання: асистентом кафедри літератури (1975-1979 роки), старшим викладачем кафедри мов та літератури (1979-1985 рр.), доцентом та завідувачем кафедри мов (1985-1988 рр.), деканом факультету підготовки вчителів початкових класів (1987-1988 рр.), ректором Глухівського державного педагогічного інституту (1990-1995 рр.), професором кафедри української мови і літератури (1995-1998 рр.), деканом новоствореного філологічного факультету Глухівського державного педагогічного університету (1998-2006 рр.). Два роки, з 1988-1990-й працював доцентом кафедри української мови Рівненського державного педагогічного інституту. Починаючи з 2006 року активно працював на посаді доцента кафедри української мови та керуючи своєю улюбленою науковою лабораторією проблем діалектології

Не одне покоління випускників тепер вже Глухівського національного університету із вдячністю дякують Володимиру Михайловичу за ґрунтовні лінгвістичні знання, які стали основою для їх професійного становлення, наукового росту та, безперечно, творчої самореалізації.

А до улюблених своїх мовознавства та діалектології вчений йшов поступово й швидко із величезним захопленням - вивчаючи мовні особливості українського Полісся. Дисертаційне дослідження В. М. Куриленком виконувалося в аспірантурі Житомирського педагогічного інституту, де зароджувалася перша на Україні діалектологічна школа. Керував дослідницько роботою викладач і колишній куратор здобувача вищої освіти Куриленка на 11 років старший доктор філологічних наук та професор Микола Васильович Никончук, який ще в студентські роки помітив у нього неабиякий хист до наукових досліджень.

Володимир Михайлович з гордістю згадував та молодим вченим, які зараз славно продовжують справу глухівської школи філології, про те, що йому випало щастя працювати у діалектологічній школі Микити Ілліча та Світлани Михайлівни Толстих, які на той час працювали в Інституті слов'янознавства і балканістики АН СРСР й активно займалися Поліссям: організовував діалектологічні експедиції, залучав до них викладачів і студентів із місцевих вищих навчальних закладів. Так до дослідження

українських діалектів в архаїчних зонах слов'янства - на Поліссі та в Карпатах у наукову групу, створену М. В. Никончуком, увійшов й В. М. Куриленко. Він особисто досліджував мовно-діалектні особливості 140 поліських населених пунктів від польського кордону на заході до російського на сході. Специфіка діалектологічного дослідження вченого полягала в тому, що науковець особисто записував мовний живий матеріал різних регіонів, порівнював діалектні особливості різних населених пунктів. Завдяки цьому Володимиру Михайловичу довелося пішки пройти половину України, після чого ним була укладена картотека мовних особливостей. Полісся, що стала основою дисертації «Лексика тваринництва у поліських говорах» яку він успішно захистив у 1985 році в Ужгороді.

На базі таких ґрунтовних напрацювань В. М. Куриленко керував науково-дослідною лабораторією «Проблеми дослідження ареалогії та генези східнополіського діалекту української мови», став автором понад 70 наукових праць із діалектології, у тому числі чотирьох монографій та навчального посібника для студентів закладів вищої освіти з грифом Міністерства освіти й науки України. На результати його дослідження посилаються автори Етимологічного словника української мови. З монографією «До ареалогії стратиграфії північних (поліських) говорів» та «Атласом лексики тваринництва у поліських діалектах» можна познайомитися у бібліотеках Росії, Білорусії, Чехії, Словаччини, Румунії, США.

На п'ятирічний період перебування В.М.Куриленка на посаді ректора Глухівського державного педагогічного інституту припали важкі роки першої половини 1990-х: час безгрошів'я та затримки заробітних плат, що тісно перепліталися з проголошенням української незалежності відліку 1991 року. Обраний на ректорську посаду в листопаді 1990 року в обстановці чи не найдемократичніших за всю історію виборів ректора, затверджений на посаду був за традицією в Москві, де питання розглядалося на колегії союзного міністерства освіти.

Утім в умовах демократичних перетворень в державі на хвилі демократичних нововведень міністерства, українцізації разом з командою однодумців та викладачів удалось запровадити в інституті вже у 1992-1993 навчальному році власні навчальні планів, відкриття нових подвійних (а то й потрійних) спеціальностей, зокрема, педагогіка в трьох варіантах: методика початкового навчання та українська мова і література, методика початкового навчання та біологія та методика початкового навчання і музика. Крім того, окрім традиційної праці можна було здобувати фах вчителів фізика або професійного навчання чи профорієнторів.

А наступного 1993 року на базі факультетів дошкільного виховання та підготовки вчителів початкових класів було створено педагогічний факультет, який очолив доцент Г. С. Ковальчук, для впровадження подвійної спеціальності дошкільне виховання і початкове навчання. Також з весни 1993 року в інституту вперше почали готувати аспірантів. А з 1994 року почалося впровадження підготовки частини спеціалістів коштом фізичних та юридичних осіб. Також на жовтень цього року припало відзначення 120-річчя Глухівського педагогічного вище, що симптоматично співпадає вже зараз напередодні 150-річчя ще з одним ювілеєм – 75-річчям з дня народження Володимира Михайловича.

Вчений, вже після посади ректора, чи не найбільше приклався до створення, становлення а потім і розвитку філологічного факультету Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Він у важких умовах дбав про зміцнення його матеріально-технічної бази, активно налагоджував й підтримував тісні зв'язки із колегами-мовознавцями із зарубіжжя.

В. М. Куриленко багато уваги приділяв громадській роботі. Він упродовж багатьох років очолював Глухівське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, у 1998-2007 рр. був головним редактором університетської газети «Освітнянські обрії».

За вагомий внесок у розвиток педагогічної справи в Україні нагороджений почесною відзнакою голови Сумської облдержадміністрації, Нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», нагрудним знаком «За наукові досягнення».

Володимир Михайлович був номінований на премію Американського біографічного інституту «Людина року -2003». Інформацію про нього вміщено у біографічному збірнику «Люди сучасності: Хто є хто».

Він завше гордився своєю родиною. Дружина та колега науковиця Ніна Іванівна впродовж багатьох років підтримувала чоловіка в усіх починаннях, допомагала реалізувати найсміливіші задуми. Доньки, Ліна й Ольга, унаслідували від батьків відповідальність, сумлінність, чесність, порядність і педагогічний хист, здобули лінгвістичну освіту і працюють за спеціальністю.

Умовні скорочення:

- АМН – Академія медичних наук
АН – Академія наук
АРСР – Автономна радянська соціалістична республіка
АТО – антитерористична операція ВУАН – Всеукраїнська академія наук
ЄС – Європейський Союз
ІСОМ – Комітет міжнародної ради музеїв
КНР – Китайська Народна Республіка
МІМ – Московський історичний музей
НАН України – Національна академія наук України
НВМС – Національна всеукраїнська музична спілка (з 1998 р.)
НДІ – науково-дослідний інститут
НСАУ – Національна спілка архітекторів України
НСЖУ – Національна спілка журналістів України (з 1999 р.)
НСКУ – Національна спілка краєзнавців України (з 2008 р.)
НСМНМУ – Національна спілка майстрів народного мистецтва України (з 1998 р.)
НСПУ – Національна спілка письменників України (з 1997 р.)
НСХУ – Національна спілка художників України (з 1998 р.)
ОДА – Обласна державна адміністрація
ОУН – Організація українських націоналістів
ПАТ «СМНВО» – публічне акціонерне товариство «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання»
РВВС – районний відділ внутрішніх справ
РРФСР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
СЖ СРСР – Спілка журналістів СРСР
СМНМУ – Спілка майстрів народного мистецтва України
СНВО – Сумське науково-виробниче об'єднання
СП СРСР – Спілка письменників СРСР
СПУ – Спілка письменників України
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
СХУ – Спілка художників України
УГА – Українська господарська академія
УНР – Українська народна республіка
УПА – Українська повстанська армія
УРСР – Українська радянська соціалістична республіка
ЮНЕСКО – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

Використана та рекомендована література

1. Гриценко Андрій. До 75-річчя Володимира Куриленка. *Сумський історичний портал*. 2023. 10 грудня. URL: <https://history.sumy.ua/news/9790-do-75richchia-volodymyra-kurylenka.html>
2. Гриценко А. Грудень 2023. Календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2023. 3 грудня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/328778/gruden-2023-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
3. Гриценко А. Науковець, інтелігент, життєлюб. Про колишнього ректора Глухівського інституту Володимира Куриленка. *Глухів.city*. 2023. 22 листопада. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/326522/naukovec-inteligent-zhittyelyub-pro-kolishnogo-rektora-gluhivskogo-institutu-volodimira-kurilenka>
4. Гриценко Андрій. Столичний Глухів: події листопада 1708 року. *Сумський історичний портал*. 2023. 26 листопада. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9785-hrytsenko-andrii-stolychnyi-hlukhiv-podii-lystopada-1708-roku.html>
5. Гриценко А. Обрання в Глухові гетьманом України Івана Скоропадського. *Глухівщина*. 2023. № 46 (281116). 23 листопада. С. 2.
6. Гриценко Андрій. Дослідник «Срібного віку» Віктор Заїка. *Сумський історичний портал*. 2023. 5 листопада. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9780-hrytsenko-andrii-doslidnyk-sribnoho-viku-viktor-zaika.html>
7. Гриценко А. Як Глухів проголошували гетьманською столицею 315 років назад. *Глухів.city*. 2023. 19 листопада. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/325695/yak-gluhiv-progoloshuvali-getmanskoyu-stoliceyu-315-rokiv-nazad>
8. Гриценко А. Науковець, інтелігент, життєлюб. До 75-річчя з дня народження Володимира Куриленка – відомого українського вченого мовознавця та діалектолога, ректора Глухівського державного педагогічного інституту в 1990-1995 роках. *Тиждень*. 2023. № 47 (1276). 23 листопада. С. 4.
9. Гриценко Андрій. Показчик "Віктор Володимирович Заїка: біографія та бібліографія". *Сумський історичний портал*. 2023. 27 жовтня. URL: <https://history.sumy.ua/news/9776-pokazhchik-viktor-volodymyrovych-zaika-biohrafii-ta-bibliohrafiia.html>
10. Гриценко А. Листопад 2023. Календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2023. 4 листопада. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/322478/listopad-2023-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
11. Гриценко Андрій. Дослідник «Срібного віку» Віктор Заїка. *Сумський історичний портал*. 2023. 5 листопада. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9780-hrytsenko-andrii-doslidnyk-sribnoho-viku-viktor-zaika.html>
12. Гриценко А. Дослідник «Срібного віку». До 3-ї річниці з дня смерті відомого глухівського історика Віктора Заїки. *Тиждень*. 2023. № 44 (1273). 2 листопада. С. 4.

13. Гриценко А. Відомий історик, краєзнавець та громадський діяч. До річниці пам'яті. *Глухівщина*. 2023. № 43 (28113). 2 листопада. С. 4.
14. Гриценко А. Віктор Заїка – історик, науковець, викладач, журналіст, краєзнавець та громадський діяч Глухівщини [Віктор Заїка]. *Глухів.city*. 2023. 26 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/320995/viktor-zaika-istorik-naukovec-vikladach-zhurnalyst-krayeznavec-ta-gromadskij-diyach-gluhivschini>
15. Гриценко А. Дослідник «Срібного віку» Віктор Заїка: До 3-ї річниці з дня смерті відомого глухівського історика. *Глухів.Info*. 2023. 26 жовтня. URL: <https://hlukhiv.info/doslidnyk-sribnogo-viku-viktor-zayika-do-3-richnytsi-z-dnya-smerti-vidomogo-gluhivskogo-istoryka/>
16. Гриценко А. Вийшло видання до 3-ї річниці смерті відомого глухівського історика [Віктора Володимировича Заїки]. *Глухів.Info*. 2023. 27 жовтня. URL: <https://hlukhiv.info/vyjshlo-vydannya-do-3-yi-richnytsi-smerti-vidomogo-gluhivskogo-istoryka/>
17. Гриценко А. Історія медзакладів Глухова з 18 століття і донині. Лікарня в купецькому домі й «на полі». *Глухів.city*. 2023. 23 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/319254/istoriya-medzakladiv-gluhova-z-18-stolittya-i-donini-likarnya-v-kupeckomu-domi-j-na-poli>
18. Гриценко А. З нагоди 149-ї річниці з дня заснування Глухівського педуніверситету відбувся просвітницький захід. *Глухів.Info*. 2023. 25 жовтня. URL: <https://hlukhiv.info/z-nagody-149-yi-richnytsi-z-dnya-zasnuvannya-gluhivskogo-peduniversitytetu-vidbuvsya-prosvitnytskyj-zahid/>
19. Гриценко А. Історія медзакладів Глухова з 18 століття і донині. Поліклініка на місці притулку та водолікарня. *Глухів.city*. 2023. 22 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/319253/istoriya-medzakladiv-gluhova-z-18-stolittya-i-donini-poliklinika-na-misci-pritulku-ta-vodolikarnya>
20. Гриценко А. Історія медзакладів Глухова з 18 століття і донині. Перша богадільня міста й безоплатна лікарня. *Глухів.city*. 2023. 17 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/318946/istoriya-medzakladiv-gluhova-z-18-stolittya-i-donini-persha-bogadilnya-mista-j-bezoplatna-likarnya>
21. Гриценко А. Історія медзакладів Глухова з 18 століття і донині. Історія медзакладів Глухова з 18 століття і донині. Дерев'яні земські лікарні та перший пологовий. *Глухів.city*. 2023. 18 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/319138/istoriya-medzakladiv-gluhova-z-18-stolittya-i-donini-derevyani-zemski-likarni-ta-pershij-pologovij>
22. Гриценко А. Глухівському університету – 150 років!. *Тиждень*. 2023. № 41 (1270). 12 жовтня. С. 4.
23. Гриценко Андрій. Гриценко Андрій. 150 років тому створили Глухівський національний педагогічний університет. *Сумський історичний портал*. 2023. 22 жовтня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/excursions/9770-hrytsenko-andrii-150-rokiv-tomu-stvoryly-hlukhivskyi-natsionalnyi-pedahohichniy-universitytet.html?fbclid=IwAR0nfPAjdUPVVVmHalEvPRuQT3HL9cg--wXTQ0znqF-PgAxKBbZsXGhem3g>
24. Гриценко А. Важливі дати заснування Глухівського національного педагогічного університету – 150 років тому. *Глухів.city*. 2023. 9 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/317038/vazhlyvi-dati-zasnuvannya-gluhivskogo-nacionalnogo-pedagogichnogo-universitytetu-150-rokiv-tomu>

25. Гриценко А. 150 років тому створили Глухівський національний педагогічний університет. *Глухів.Info*. 2023. 9 жовтня. URL: <https://hlukhiv.info/150-rokiv-tomu-stvoryly-gluhivskyy-natsionalnyj-pedagogichnyj-universytet/>
26. Гриценко А. Була у витоків української екології. Про глухівську вчену Галину Ковальчук. *Глухів.city*. 2023. 4 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/316330/bula-u-vitokiv-ukrainskoi-ekologii-pro-gluhivsku-vchenu-galinu-kovalchuk>
27. Гриценко А. У витоків української екології стояла і глухівська вчена. *Глухівщина*. 2023. № 41 (28111). 19 жовтня. С. 2.
28. Гриценко А. Жовтень 2023. Календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2023. 2 жовтня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/315675/zhovten-2023-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
29. Гриценко А. Був легендою і навіки житиме в пам'яті. До роковин загибелі майстра і патріота Ігоря Білевича. *Глухів.city*. 2023. 29 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/315138/buv-legendoyu-i-naviki-zhitime-v-pamyati-do-rokovin-zagibeli-majstra-i-patriota-igorya-bilevicha>
30. Гриценко Андрій. Ми втратили видатного майстра та патріота. [До річниці загибелі Ігоря Білевича]. *Сумський історичний портал*. 2023. 7 жовтня. URL: https://history.sumy.ua/news/9765-hrytsenko-andrii-my-vtratyly-vydatnoho-maistra-ta-patriota.html?fbclid=IwAR2ERzBZO2qXhJyIXu2G8po3GZdRBCjT3_xF0gKK9zay9Y15JsT1Rkg4YRY
31. Гриценко А. Ми втратили видатного майстра та патріота... До річниці загибелі Ігоря Білевича. *Тиждень*. 2023. № 40 (1269). 5 жовтня. С. 4.
32. Гриценко А. Ми втратили видатного майстра та патріота... До річниці загибелі Ігоря Білевича. *Глухів.Info*. 2023. 27 вересня. URL: <https://hlukhiv.info/my-vtratyly-vydatnogo-majstra-ta-patriota-do-richnytsi-zagybeli-igorya-bilevycha/>
33. Гриценко А. Фундатор краєзнавства Глухівщини. Який внесок Яким Кривко зробив для нашого краю? *Глухів.city*. 2023. 21 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/articles/313598/fundator-kraeznavstva-gluhivschini-yakij-vnesok-yakim-krivko-zrobiv-dlya-nashogo-krayu>
34. Гриценко А. Фундатор краєзнавства Глухівщини. До 120-річчя з дня народження викладача Глухівського педагогічного інституту та видатного краєзнавця Якіма Кривка. *Глухівщина*. 2023. № 38 (28108). 28 вересня. С. 5.
35. Гриценко А. Фундатор краєзнавства Глухівщини. До 120-річчя з дня народження викладача Глухівського педагогічного інституту та видатного краєзнавця Якіма Кривка. *Глухів.Info*. 2023. 19 вересня. URL: <https://hlukhiv.info/fundator-kraeznavstva-gluhivshhyny/>
36. Гриценко А. Гриценко Андрій. Фундатор краєзнавства Глухівщини» . [До 120-річчя з дня народження викладача Глухівського педагогічного інституту та видатного краєзнавця Якіма Кривка]. *Сумський історичний портал*. 2023. 16 жовтня. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9768-hrytsenko-andrii-fundator-kraeznavstva-hlukhivshchyny.html>
37. Гриценко А. У Глухівському університеті відзначили 129-річчя від дня народження Олександра Довженка. Що цікавого. *Глухів.city*. 2023. 13 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/articles/311892/u-gluhivskomu-universiteti-vidznachili-129-richchya-vid-dnya-narodzhennya-oleksandra-dovzhenka-scho-cikavogo>

38. Гриценко А. Славні ювілеї видатного митця Глухівщини Олександра Ковальова. *Глухів.city*. 2023. 11 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/311533/slavni-yuvilei-vidatnogo-mitcya-gluhivschini-oleksandra-kovalova>
39. Гриценко Андрій. Гриценко Андрій. Славні ювілеї видатного митця Глухівщини [Олександра Ковальова]. *Сумський історичний портал*. 2023. 18 жовтня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/excursions/9769-hrytsenko-andrii-slavni-iuvilei-vydatnoho-mytsia-hlukhivshchyny.html?fbclid=IwAR0enpwyOdHq4G2Kz2K1a8OVhHj0ga4-HZiKk5sd97sA9-w8BXu8M5NlpwU>
40. Гриценко А. Славний ювілей видатного митця Олександра [До 75-річчя з дня народження художника Олександра Єгоровича Ковальова]. *Глухівщина*. 2023. № 37 (28107). 21 вересня. С. 3.
41. Гриценко А. Славні ювілеї видатного митця Глухівщини [Олександра Ковальова]. *Глухів.Info*. 2023. 11 вересня. URL: <https://hlukhiv.info/slavni-yuvileyi-vydatnogo-mytsiya-gluhivshhyny/>
42. Гриценко А. Спогади про педагога Леоніда Орленка. Що він зробив для Глухівщини. *Глухів.city*. 2023. 5 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/310323/spogadi-pro-pedagoga-leonida-orlenka-scho-vin-zrobiv-dlya-gluhivschini>
43. Гриценко А. Спогади про педагога Леоніда Орленка. Що він зробив для Глухівщини. *Глухів.city*. 2023. 5 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/310323/spogadi-pro-pedagoga-leonida-orlenka-scho-vin-zrobiv-dlya-gluhivschini>
44. Гриценко А. Спогади про Педагога. 4 вересня виповнилося 15 років з дня смерті Леоніда Сергійович Орленка (1924-2008). *Глухівщина*. 2023. № 35 (28105). 7 вересня. С. 2.
45. Гриценко А. Гриценко Андрій. Спогади про Педагога Орленка. *Сумський історичний портал*. 2023. 9 жовтня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9767-hrytsenko-andrii-spohady-pro-pedahoha-orlenka.html>
46. Гриценко А. До 90-річчя з дня народження Анатолія Петровича Голуба. *Глухів.city*. 2023. 6 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/310529/do-90-richchya-z-dnya-narodzhennya-anatoliya-petrovicha-goluba>
47. Гриценко А. Літописець партизанського руху. До 90-річчя з дня народження А. П. Голуба. *Глухівщина*. 2023. № 35 (28105). 7 вересня. С. 2.
48. Гриценко А. Вересень 2023. Календар історичних подій та персоналій Глухівщини. *Глухів.city*. 2023. 1 вересня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/309352/veresn-2023-kalendar-istorichnih-podij-ta-personalij-gluhivschini>
49. Гриценко А. 30 серпня 1943 року – звільнено Глухів. *Тиждень*. 2023. № 34 (1263). 24 серпня. С. 4. ++ *Тиждень*. 2023. № 35 (1264). 31 серпня. С. 4. ++ *Тиждень*. 2023. № 36 (1265). 7 вересня. С. 4.
50. Гриценко А. Назад у минуле. Як 80 років тому Глухівщину звільняли від фашистських загарбників. *Глухів.city*. 2023. 28 серпня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/308688/nazad-u-minule-yak-80-rokiv-tomu-gluhivschinu-zvilnyali-vid-fashistskih-zagarbnikiv>

51. Гриценко А. 80 років тому Глухів було звільнено від фашистських загарбників. *Глухів.Info*. 2023. 31 серпня. URL: <https://hluhiv.info/80-rokiv-tomu-gluhiv-bulo-zvilнено-vid-fashystskiyh-zagarbnykiv/>
52. Гриценко А. Назад у минуле. Рідну Глухівщину 80 років тому визволяли земляки. *Глухів.city*. 2023. 29 серпня. URL: <https://hluhiv.city/blogs/308980/ridnu-gluhivschinu-80-rokiv-tomu-vizvoljali-zemlyaki>
53. Гриценко А. Назад у минуле. 30 серпня 1943 року Глухів звільнили від фашистських загарбників. *Глухів.city*. 2023. 30 серпня. URL: <https://hluhiv.city/blogs/309211/nazad-u-minule-30-serpnya-1943-roku-gluhiv-zvilnili-vid-fashistskih-zagarbnykiv>
54. Гриценко А. Назад у минуле. Як завершилося визволення Глухівщини від фашистських загарбників 80 років тому. *Глухів.city*. 2023. 31 серпня. URL: <https://hluhiv.city/blogs/309296/nazad-u-minule-yak-zavershilosya-vizvolennya-gluhivschini-vid-fashistskih-zagarbnykiv-80-rokiv-tomu>
55. Гриценко А. Глухівський район було визволено за декілька днів. До 80-річчя визволення Глухівщини від фашистських загарбників. *Глухівщина*. 2023. № 34 (28104). 31 серпня. С. 2 - 3.
56. Гриценко Андрій. Гриценко Андрій. До 80-річчя визволення Глухівщини від фашистських загарбників. *Сумський історичний портал*. 2023. 11 вересня. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9757-hrytsenko-andrii-do-80richchia-vyzvolennia-hluhivshchyny-vid-fashystskiyh-zaharbnykiv.html>
57. Гриценко А. 100-річчя історика. До 100-річчя з дня народження та 20-річчя з дня смерті кандидата історичних наук (1972), доцента (1976) [Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Миколи Павловича Стожка]. *Тиждень*. 2023. № 31 (1260). 3 серпня. С. 4.
58. Гриценко А. 100-річчя історика. До 100-річчя з дня народження та 20-річчя з дня смерті кандидата історичних наук (1972), доцента (1976), Відмінника народної освіти УРСР (1974) Миколи Стожка. *Глухівщина*. 2023. № 31 (28101). 10 серпня. С. 3.
59. Гриценко А. Календар історичних подій та персоналій Глухівщини на серпень 2023 року. *Глухів.city*. 2023. 12 серпня. URL:
60. Гриценко Андрій. 100-річчя історика Стожка Миколи Павловича [До 100-річчя з дня народження та 20-річчя з дня смерті кандидата історичних наук (1972), доцента (1976)]. *Сумський історичний портал*. 2023. 25 липня. URL: <https://history.sumy.ua/news/9743-hrytsenko-andrii-100richchia-istoryka-stozhka-mykoly-pavlovycha.html>
61. Гриценко А. 100-річчя історика Стожка Микола Павлович. *Глухів.city*. 2023. 1 серпня. URL: <https://hluhiv.city/blogs/303379/100-richchya-istorika-stozhka-mikola-pavlovich->
62. Гриценко А. Вшанували полеглих довженківців. *Глухівщина*. 2023. № 32 (28102). 17 серпня. С. 2.
63. Гриценко А. Вшанували довженківців. *Тиждень*. 2023. № 33 (1262). 17 серпня. С. 2.
64. Гриценко А. Звід законів, що постав у Глухові. До 280-річчя завершення 8 (19) липня 1743 р. в м. Глухові роботи правників Гетьманщини над «Правами, за якими судиться малоросійський народ» - проєкту першого Кодексу українського права. Цей звід складався із 30-ти розділів, 531 артикула, 1697 пунктів. *Глухівщина*. 2023. № 33 (28103). 24 серпня. С. 4.

65. Гриценко А. Звід законів, що постав у Глухові [До 280-річчя завершення 8 (19) липня 1743 р. в м. Глухові роботи правників Гетьманщини над «Правами, за якими судиться малоросійський народ»]. *Глухів.city*. 2023. 12 серпня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/305354/zvid-zakoniv-scho-postav-u-gluhovi>
66. Гриценко А. Звід законів, що постав у Глухові [До 280-річчя завершення 8 (19) липня 1743 р. в м. Глухові роботи правників Гетьманщини над «Правами, за якими судиться малоросійський народ»]. *Глухів.Info*. 2023. 23 липня. URL: <https://hlukhiv.info/zvid-zakoniv-shho-postav-u-gluhovi/>
67. Гриценко А. Звід законів, що постав у Глухові [До 280-річчя завершення 8 (19) липня 1743 р. в м. Глухові роботи правників Гетьманщини над «Правами, за якими судиться малоросійський народ»]. *Сумський історичний портал*. 2023. 25 липня. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9734-hrytsenko-andrii-zvid-zakoniv-shcho-postav-u-hlukhovi.html?fbclid=IwAR0RVpb1Y5ShikJab1QEZrvnfRUxhE0-ELlpmvd43RQ4nTT918PNbCtF4fk>
68. Гриценко А. Пам'яті видатного історика. До першої річниці смерті доцента Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Валерія Івановича Белашова. *Тиждень*. 2023. № 29 (1258). 20 липня. С. 4. +++ 2023. № 30 (1259). 27 липня. С. 4.
69. Гриценко А. Дослідник глухівського періоду в історії Гетьманщини. 20 липня минула річниця смерті доцента Глухівського національного педагогічного університету Валерія Івановича Белашова. *Глухівщина*. 2023. № 29 (28099). 27 липня. С. 2.
70. Гриценко А. Величне Довженківське ім'я [16 липня – 15-та річниця з дня присвоєння імені Олександра Довженка Глухівському національному педагогічному університету імені Олександра Довженка]. *Сумський історичний портал*. 2023. 22 липня. URL: <https://history.sumy.ua/actually/9731-hrytsenko-andrii.html?fbclid=IwAR1APwbJizvW5I8WpL7Kod4hmn0KqK9yJcuNmSXE7BZCxzRkMo8bNcLeXb0>
71. Гриценко А. Величне Довженківське ім'я [16 липня – 15-та річниця з дня присвоєння імені Олександра Довженка Глухівському національному педагогічному університету імені Олександра Довженка]. *Глухівщина*. 2023. № 28 (2818). 20 липня. С. 4.
72. Гриценко А. Величне Довженківське ім'я [16 липня – 15-та річниця з дня присвоєння імені Олександра Довженка Глухівському національному педагогічному університету імені Олександра Довженка]. *Глухів.city*. 2023. 17 липня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/300154/velichne-dovzhenkivske-imya>
73. Гриценко А. Величне Довженківське ім'я [16 липня – 15-та річниця з дня присвоєння імені Олександра Довженка Глухівському національному педагогічному університету імені Олександра Довженка]. *Глухів.Info*. 2023. 17 липня. URL: <https://hlukhiv.info/velychne-dovzhenkivske-im-ya/>
74. Гриценко А. 1648 рік – Глухів став сотенним містом. *Глухів.city*. 2023. 23 липня. URL: <https://hlukhiv.city/blogs/301408/1648-rik-gluhiv-stav-sotennim-mistom->
75. Гриценко А. До 375-річчя створення Глухівської сотні. *Глухівщина*. 2023. № 27 (28097). 13 липня. С. 2.
76. Гриценко А. До 375-річчя створення Глухівської сотні. *Сумський історичний портал*. 4 серпня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical->

[materials/lecture-hall/9741-hrytsenko-andrii-do-375richchia-stvorennia-hlukhivskoi-sotni.html](https://hlukhiv.city/blogs/302527/koli-gluhiv-buv-polkovim-mistom)

77. Гриценко А. Коли Глухів був полковим містом [До 360-річчя створення Глухівського полку]. *Глухів.city*. 2023. 28 липня. URL: [https://hlukhiv.city/blogs/302527/koli-gluhiv-buv-polkovim-mistom-](https://hlukhiv.city/blogs/302527/koli-gluhiv-buv-polkovim-mistom)

78. Гриценко А. До 360-річчя створення Глухівського полку. *Глухівщина*. 2023. № 27 (28097). 13 липня. С. 2.

79. Гриценко А. До 360-річчя створення Глухівського полку. *Сумський історичний портал*. 24 липня. URL: <https://history.sumy.ua/methodical-materials/lecture-hall/9732-hrytsenko-andrii-do-360richchia-stvorennia-hlukhivskoho-kozatskoho-polku.html>

80. Гриценко А. Славні козацькі ювілеї Глухова. Наприкінці червня –на початку липня цьогоріч співпали ювілеї двох важливих подій в історії козацької Глухівщини [До 360-річчя створення Глухівського полку; До 375-річчя створення Глухівської сотні]. *Тиждень*. 2023. № 27 (1256). 6 липня. С. 4.

81. Гриценко Андрій. Заснування населених пунктів Глухівщини у другій проловині XVII століття в результаті переселення жителів Правобережної України. *Сумський історичний портал*. 2023. 29 червня. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/9721-hrytsenko-andrii-zasnuvannia-naselenykh-punktiv-hlukhivshchyny-u-druhii-prolovyni-xvii-stolittia-v-rezultati-pereseleennia-zhytelivv-pravoberezhnoi-ukrainy.html>

82. Курок О., Гриценко А. Глухівський вуз – найстаріший заклад вищої педагогічної освіти України. *Глухівщина*. 2022. № 35 (2781). 27 жовтня. С. 1-2.

83. Курок О., Гриценко А. ALMA MATER – 148 років! *Тиждень* 2022. № 44 (1220). 27 жовтня. С. 3.

84. Курок О., Гриценко А. Глухівський національний педагогічний університет - найстаріший заклад вищої педагогічної освіти України. *Сумський історичний портал*. 2022. 25 жовтня. URL: <https://history.sumy.ua/news/9607-hrytsenko-andrii-kurok-oleksandr.html>

85. Курок О., Гриценко А. Глухівський національний педагогічний університет - найстаріший заклад вищої педагогічної освіти України. *Данкор онлайн*. 2022. 25 жовтня. URL: <http://dancor.sumy.ua/articles/community/436976>

86. Курок О., Гриценко А. Глухівський національний педагогічний університет - найстаріший заклад вищої педагогічної освіти України. *Білопілля.city*. 2022. 25 жовтня. URL: <https://bilopillia.city/blogs/245591/gluhivskij-nacionalnij-peduniversitet-najstarishij-zaklad-vischoi-pedagogichnoi-osviti-ukraini>

87. Гриценко А. Гриценко Андрій. Топоніми Глухова: як на роки перейменувати вулиці й провулки. *Сумський історичний портал*. 2022. 25 травня. URL: <https://history.sumy.ua/actually/9551-hrytsenko-andrii-toponimy-hlukhova-iak-na-roky-pereimenuvaty-vulytsi-i-provulky.html>

88. Гриценко А. Топоніми Глухова: як на роки перейменувати вулиці й провулки. *Глухів.info*. 2022. 25 травня. URL: <https://hlukhiv.info/toponimy-gluhova-yak-na-roky-perejmenuvaty-vulytsi-j-provulky/>

ЗМІСТ

Вступне слово	3
Перелік знаменних і пам'ятних дат Глухівщини на 2023 рік	4
15-та річниця з дня присвоєння імені Олександра Довженка Глухівському національному педагогічному університету імені Олександра Довженка	34
375-річчя від часу створення Глухівської сотні	37
360-річчя від часу створення Глухівського полку	39
90-річчя від дня народження Анатолія Петровича Голуба	41
100-річчя від дня народження Микола Павлович Стожка	45
75 років від дня народження Олександра Єгоровича Ковальова	49
120-річчя від дня народження Якіма Олександровича Кривка	53
85 років від дн народження Галини Василівни Ковальчук	56
315 років від дня проголошення Глухова столицею Лівобережної України	59
75 років від дня народження Володимира Михайловича Куриленка	63
Умовні скорочення	67
Використана та рекомендована література	68

Календар знаменних дат і подій історії Глухівщини: 2023 рік.

Навчально-методичний посібник (електронне видання)

Підп. до друку 06.12.2023 р.

Формат 60x84/16.

Умов. друк. арк. 41,50. Зам. №3444 Облік.-вид. арк. 26,32.

Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Видавництво Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра
Довженка.

41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи СМв №046 від 16 червня 2014 року

Видруковано у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра
Довженка. 41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська,